

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Bohemistika ve světě

Bakalářská práce

Lucie Klimentová

Studijní obor: Česká filologie se zaměřením na editorskou práci
ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.

Olomouc, květen 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila pouze literaturu uvedenou v příloženém seznamu. Nemám námitek proti zapůjčení práce se souhlasem Katedry bohemistiky FF UP.

Lucie Klimentová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mě při zpracování bakalářské práce podporovali a pomáhali mi.

OBSAH

Úvod	7
1 Evropská jazyková politika	9
1.1 Hlavní cíle	10
1.1.1 Jazyková politika	11
1.1.1.1 Mezníky jazykové politiky	11
2 Jazyková politika České republiky	16
2.1 Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí	16
2.1.1 Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2005 č. 1622	17
2.1.2 Usnesení vlády ČR ze dne 8. října 2008 č. 1256	18
2.1.3 Zabezpečení výuky českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách	19
2.2 Bohemistická pracoviště českého jazyka a literatury v zahraničí	20
3 Společný evropský referenční rámec pro jazyky	22
3.1 Uplatnění Rámce	22
3.2 Vlastnosti a kritéria, které Rámec musí, nebo by měl splňovat	22
3.3 Pojetí výuky, koncepce	24
3.3.1 Koncepce, plurilingvismus vs. multilingvismus	24
3.3.2 Jazykové učení a vyučování	24
3.3.2.1 Jednotlivé aspekty procesu učení se/vyučování jazyku podle Rámce	25
3.4 Společné referenční úrovně ovládnutí jazyka	27
3.4.1 Společné referenční úrovně	27
3.5 Hodnocení v jazyce podle Rámce	29
3.6 Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk	30
4 Jazykové testování	33
4.1 Jazykové zkoušky z češtiny pro cizince	33
4.1.1 Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (CCE)	33
4.1.2 Osvědčení o znalosti jazyka	34
4.1.3 Zkouška z češtiny pro cizince pro žadatele o trvalý pobyt	34
4.1.4 Státní jazykové zkoušky z češtiny pro cizince	34
4.2 Forma testování	35
4.3 Hodnocení při jazykovém zkoušení	35
5 Bohemistika ve světě – koncepce a cíle	37
5.1 Způsoby učení se cizímu jazyku	38
5.2 Přístupy a pojetí výuky, tvorba kurikula	38
6 Bohemistika ve světě v praxi	40
6.1 Univerzita Vídeň	40
6.1.1 Možnosti studia češtiny	40
6.1.1.1 Bakalářský studijní program – Slavistika	40
6.1.1.2 Magisterský studijní program – Čeština	42
6.1.2 Zhodnocení situace	45
6.2 Technická univerzita Drážďany	45

6.2.1 Možnosti studia	46
6.2.1.1 Bakalářský studijní program – Slavistika: čeština.....	46
6.2.1.2 Magisterský studijní program – Slavistika	47
6.2.3 Zhodnocení situace	47
6.3 Porovnání.....	48
6.3.1 Porovnání univerzit	48
6.3.2 Srovnání s Rámcem.....	49
Závěrečné zhodnocení.....	51
 Použitá literatura.....	 53
 Příloha č. 1: Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2005 č. 1622	 54
Příloha č. 2: Příloha č. 1 k usnesení vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622	57
Příloha č. 3: Příloha č. 2 k usnesení vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622	59
Příloha č. 4: Usnesení vlády ČR ze dne 8. října 2008 č. 1256	62
Příloha č. 5: Příloha č. 1 k usnesení vlády ze dne 8. října 2008 č. 1622	64
Příloha č. 6: Příloha č. 2 k usnesení vlády ze dne 8. října 2008 č. 1622.....	65
Příloha č. 7: Společné referenční úrovně (sebehodnocení)	67
Příloha č. 8: Společné referenční úrovně: kvalitativní aspekty užívání mluveného jazyka.....	69
 Anotace.....	 71

ÚVOD

Podpora výuky českého jazyka a literatury patří mezi nejvýznamnější zahraniční aktivity resortu školství. Jsou tak uskutečňovány snahy české vlády o šíření češtiny po světě, ale i snahy celé postupně se sjednocující Evropy o jednotu s podmínkou zachování rozmanitosti. Ač se množství jazyků, jež se v Evropě vyskytují, může zdát spíše překážkou jednotícím snahám, evropské organizace jako jsou Rada Evropy a Evropská unie tuto jazykovou rozmanitost vyzdvihují. Je považována za kulturní dědictví, za dar, o který je třeba pečovat, rozvíjet jej a zachovat pro další generace.

Tyto snahy mohou mít svého původce ve velkých mezinárodních společenstvích nebo ve výřečných představitelích světových mocností, ale stejně jejich naplnění bude vždy záležet na jednotlivých národech, konkrétních jedincích, kteří se o rozvoj a šíření jazyků zaslouží, ať už přípravou učebních materiálů, využitím svých učitelských schopností, organizací kulturních akcí a výměnných pobytů nebo jen mapováním situace. Právě tito jedinci se podílí na vytváření obrazu o své vlasti a o jeho šíření po světě mezi řadovými Evropany.

Český jazyk nepatří mezi ty „světové“, mezi jazyky s obrovským počtem mluvčích, mezi jazyky, se kterými se domluvíte široko daleko. To však neznamená, že nemá co nabídnout. Naše země se dvacet let po revoluci zařadila mezi hrdé středoevropské státy, stala se vyhledávaným turistickým cílem, diplomatickým partnerem. Šíření českého jazyka a pozitivního obrazu ČR po světě je určitě tím nejlepším možným krokem, skvělou investicí do budoucna.

Naučit se český jazyk není jednoduché, s jeho zvládnutím zápasí i mnoho rodilých mluvčích. Proto obdivuji každého cizince, jenž si češtinu dobrovolně vybere, naučí se ji a dokonce si ji i zamiluje. Stejně tak obdivuji desítky českých lektorů a učitelů, kteří se každodenně v cizích zemích pouštějí do „boje“ spolu se studenty, jejichž mateřský jazyk je mnohdy i na hony vzdálený tomu českému. A kvůli těmto lidem, jejichž odhodlání ve mně vzbuzuje úžas, jsem se rozhodla věnovat se hlouběji tomuto tématu – bohemistickým pracovištím, jejich cílům a očekáváním, s jakými je na ně pohlíženo. Ráda bych přiblížila koncepcce výuky češtiny, která je v zahraničí nabízena. A také bych ráda zjistila, jestli se bohemistickým pracovištím daří reprezentovat náš národ, šířit naši kulturu a jazyk, nebo

jen představují jazyk, literaturu a kulturu jakéhosi malého národa v srdci Evropy, jehož gramatická pravidla, množství dublet a výjimek cizince spíše odradí.

Získané poznatky se v závěru práce pokusím aplikovat na zvolená pracoviště a porovnat je s jejich studijními plány. Ráda bych poukázala na vytyčené cíle, srovnala rozvržení výuky s teoretickými poznatky získanými ze studia Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a zhodnotila přínosy a naplnění cílů české jazykové politiky (v kontextu jazykové politiky evropské, jíž jsme součástí). Pokusím se porovnat zvolená bohemistická pracoviště ve Vídni a v Drážďanech mezi sebou. Při výběru těchto pracovišť jsem přihlédla ke svým znalostem němčiny a předchozímu studiu (gymnaziálnímu) zaměřenému na poznávání oblasti německy mluvících zemí.

1 EVROPSKÁ JAZYKOVÁ POLITIKA

Jazykovou politikou rozumíme politická opatření, zejména ve vícejazyčných státech a podobných mezinárodních uskupeních, jejichž cílem je mimo jiné rozvoj a prosazení jednotlivých řečí a kontrola a vliv na veřejné užívání jazyků při možném využití předpisů a sankcí.¹

Problematika evropské jazykové politiky je obsáhlá a existuje k ní mnoho dostupné literatury, proto ji na následujících řádcích nastíním jen stručně tak, aby vyhovovala potřebám mé práce.

Mezi hlavní představitele evropské jazykové politiky patří Rada Evropy a Evropská unie, na nižším stupni, ale o to důležitějším, potom stojí aktivity konkrétních států v této oblasti. Ani Rada Evropy, ani Evropská unie nebudou mít nikdy takové možnosti provádět centristickou a shora řízenou jazykovou politiku, jejich činnost je omezena povětšinou jen na různá doporučení a ustanovení, jejichž dodržování je vřele doporučováno. Konkrétní kroky pak podnikají (členské) státy.

Rada Evropy² je evropská politická organizace, která byla založena roku 1949 a je tudíž nejstarší takovouto organizací v Evropě. Jejím posláním je chránit „ducha staré Evropy“, její kulturní a historické hodnoty, demokracii, mír a stabilitu na kontinentě. Sdružuje 47 zemí, 5 zemí má status pozorovatele a její sídlo je ve Štrasburku. Je třeba Radu Evropy odlišit od Evropské unie, ač mnohé cíle obou organizací jsou podobné a všichni členové EU jsou zároveň členy Rady Evropy. Mnohdy dochází k chybnému zaměňování s Radou Evropské unie nebo Evropskou radou, což jsou instituce EU.

Evropská unie³ je politické a ekonomické uskupení sdružující 27 evropských států. Vznikla v roce 1993 z původního Evropského hospodářského společenství⁴ a usiluje o vytvoření sjednocené Evropy. Evropská unie pro své členy znamená především tvůrce společného tržního prostoru a jednotné měny, podporu v sociální sféře a společný postup při

¹ Dle Mgr. Dalibora Dobíáše s odkazem na Bussmanna (BUSSMANN, Hadumod. Lexikon der Sprachwissenschaft. Kröner. Stuttgart, 2002). DOBÍÁŠ, Dalibor. K evropské jazykové politice I. *Krajiny češtiny: Občasník lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a učitelů u krajaňských komunit*. Prosinec 2009, číslo 0, s. 57.

² Obecné informace o Radě Evropy čerpány z internetových stránek Informační kanceláře Rady Evropy

³ Informace o EU získány z Portálu Evropské unie.

⁴ Evropské hospodářské společenství bylo založeno tzv. Římskou smlouvou v roce 1957.

zlepšování životní úrovně Evropanů a zvyšování kvality životního prostředí. V neposlední řadě jde o vylepšení pozice na mezinárodní úrovni. Zástupce EU jako sjednocené Evropy je konkurenceschopným a významným partnerem při jednáních s velkými a silnějšími mocnostmi jako jsou např. USA, Rusko a Čína. Hlavním pilířem, jenž slouží k dosahování výše zmíněných cílů, jsou 4 základní svobody trhu v rámci EU: volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Většina institucí EU sídlí v Bruselu.

1.1 Hlavní cíle

Evropské organizace sledují své cíle ve všech oblastech, které mohou ovlivnit společný vývoj. Ať už jde o ochranu lidských práv, problematiku klimatu a demografie, společný boj proti terorismu, globalizaci, zachování míru, hospodářský a kulturní vývoj nebo třeba mezinárodní vztahy Evropy jako celku se zbytkem světa.

V souvislosti s jazykovou politikou, jež je součástí oblasti kulturní a vzdělávací, bych zmínila tyto cíle:

- podpora informovanosti o evropské identitě založené na společných hodnotách
- respektování odlišných kultur a zachování jejich práva na používání mateřského jazyka
- podpora jednoty a porozumění mezi rovnoprávnými členy
- podpora mnohojazyčnosti/vícejazyčnosti⁵ a zachování jazykové rozmanitosti
- podpora menšinových a regionálních jazyků a jejich výuky
- podpora mobility a zvýšení konkurenceschopnosti občanů na mezinárodním trhu práce
- svoboda pohybu – volný pohyb osob (cestování, studium...), zboží a kapitálu
- podpora celoživotního vzdělávání a zvyšování zájmu o mezinárodní dění (výuka cizích jazyků již od útlého dětství, dostupnost jazykové výuky všem, vysoká úroveň a široká nabídka vyučovaných cizích jazyků)
- mezinárodní vztahy (obchod, rozvojová a humanitární politika...)
- vytváření sítě pro snadnější výměnu informací a zkušeností ve všech oblastech

⁵ Vysvětlení viz kapitola 3.3.1 Koncepce - plurilingvismus vs. multilingvismus.

- vytvoření společné metodiky pro výuku jazyků, společného a všem srozumitelného systému hodnocení a klasifikace jazykových úrovní

1.1.1 Jazyková politika

Jazyková politika je jedním z důležitých nástrojů sjednocené Evropy, který je v první řadě potřebný vůbec ke společné diskuzi. Rada Evropy podporuje výuku cizích jazyků v rámci projektu Jazyky, různorodost, občanství⁶.

Podpora vzdělanosti, pracovních možností, studia v zahraničí a snadnějšího cestování jsou také jedním z mnoha cílů EU. EU usiluje mimo jiné i o to, aby každý občan kromě svého mateřského jazyka ovládal ještě minimálně dva další cizí jazyky, v duchu motto EU „Jednotná v rozmanitosti“. Pro EU je typická mnohojazyčnost, která ovšem může být jistou překážkou politické a hospodářské integrace.

Jazykové vzdělávání v rámci EU má na starosti Oddělení jazykové politiky Direktorátu vzdělávání a kultury Evropské komise. Experti pracující pro toto oddělení dodávají Evropské komisi na základě vlastních zkušeností a vědeckých poznatků řadu doporučení, se kterými potom Evropská komise může dále pracovat.

Původní Evropské hospodářské společenství se nějakým společným postupem v oblasti kultury a vzdělávání téměř vůbec nezabývalo. Společnou vzdělávací politikou (a otázkou jazykovou) se EHS začalo zabývat až v polovině 70. let, tedy s určitým zpožděním ve srovnání s Radou Evropy (dá se tedy předpokládat, že jazyková politika Rady Evropy v mnohém inspirovala jazykovou politiku EU).

1.1.1.1 Mezníky evropské jazykové politiky⁷

1954

- Radou Evropy založena *Evropská kulturní konvence*
Zabezpečení a podpora vlastního národního kulturního dědictví v Evropě, rozvoj studií jazyka, historie a civilizace dalších členských stran na svém území a podpora studia svého jazyka, historie a civilizace na území jejich včetně mobility osob. Podepsáno 49 státy, Česká a Slovenská federativní republika se připojila 10. května 1990.

⁶ Překlad z angl. Languages, Diversity, Citizenship.

⁷ Čerpáno z příspěvku Mgr. Dalibora Dobiáše, Ph.D. v občasníku Krajiny češtiny. (DOBIÁŠ, Dalibor. K evropské jazykové politice I. *Krajiny češtiny: Občasník lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a učitelů u krajanských komunit*. Prosinec 2009, číslo 0, s. 58–64.

1968

- nezávazné doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 535 o prosazování výuky moderních jazyků v Evropě

Výuka jazyků u dětí již od nižších ročníků základních škol, ale i u dospělých, u Evropanů znalost alespoň jednoho cizího jazyka, upřednostňovány větší, široce užívané jazyky – francouzština, němčina, angličtina.

1976

- usnesení Rady Evropských společenství a ministrů školství (orgány Evropského hospodářského společenství)

Počátek evropské spolupráce ve vzdělávání s cílem přispět tak k rozvoji celého Společenství (výměna informací a zkušeností ohledně výuky, srovnávání a hodnocení dosažených výsledků, podpora nových učebních metod, dostupnost výuky cizích jazyků, potřeba znalosti alespoň jednoho cizího jazyku všech občanů, péče o migranty, výměnné pobyty a stáže)

2. polovina 80. let / 90. léta

- vznik inovativních programů spojujících výuku a praxi

Nejznámějším programem je asi Erasmus⁸, jenž byl v roce 1995 s řadou dalších podobných programů⁹ sjednocen do nového zastřešujícího programu Socrates, a následně, v roce 2007, do Programu celoživotního vzdělávání 2007–2013.

1990–1997

- projekt *Učení se jazykům pro evropské občanství* Rady pro kulturní spolupráci

Zaměřeno na výuku dětí a mládeže.

1992

- *Evropská charta regionálních a menšinových jazyků*
- *Maastrichtská smlouva* (Smlouva o Evropské unii), článek 126

„Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy a, je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném

⁸ **Erasmus** – Evropské regionální akční schéma pro mobilitu univerzitních studentů, zahájený v roce 1987. Hlavním cílem programu je finanční podpora studentů a učitelů při jejich poznávání zahraničních atestací a začlenění do zahraničního univerzitního systému. Předpokladem je vzájemná spolupráce vysokých škol.

⁹ Další, méně známé programy:

Lingua – zaměřený přímo na výuku jazyků, přípravu kvalitních učitelů jazyka, učebních pomůcek a dalšího zázemí

Comenius – pro žáky ve věku 14–19 let

Leonardo da Vinci – zprostředkovával první zahraniční pracovní zkušenosti

Grundtvig – pro dospělé.

respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost.¹⁰

1994

- založeno *Evropské centrum pro moderní jazyky* na základě usnesení č. 10 Spojení vědců, autorů učebnic, expertů a učitelů se sídlem ve Štýrském Hradci přispívající k výměně informací a zkušeností.

1995

- Bílá kniha¹¹ o vzdělávání a profesionální přípravě *Výuka a učení se. K vzdělávající společnosti*

Jazykům přisouzena významná role, jelikož jsou předpokladem ke zvýšení mobility Evropanů, šíření inovací a tudíž evropského vývoje obecně. Kromě samotné výuky je kladen důraz na studentovu schopnost adaptace v nových podmínkách a neznámém prostředí.

1998

- nezávazné doporučení Rady ministrů Rady Evropy č. 6 o moderních jazycích
Zhodnocení projektu *Učení se jazykům pro evropské občanství* z let 1990–1997, vyzdvižení snah o rozvoj mnohojazyčnosti.
- doporučení č. 1383 Parlamentního shromáždění Rady Evropy o jazykové diverzifikaci
Objevují se obavy z dominance angličtiny, RE nabádá k rozšíření nabídky výuky cizích jazyků, k vyzdvižení menšinových a regionálních jazyků.

2001

- ve spolupráci Rady Evropy a Evropské unie uspořádán *Evropský rok jazyků*
Prezentace iniciativ na poli jazykové politiky (představení projektu *Učení se jazykům pro evropské občanství* z let 1990–1997 a jeho výsledků, *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*¹² a *Evropského jazykového portfolia*¹³, které slouží především k motivaci ke studiu jazyků a k hodnocení pokroku ve studiu).

¹⁰ Smlouva o Evropské unii: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf, článek 126, s. 29–30.

¹¹ **Bílé knihy Evropské komise** – dokumenty obsahující návrhy na činnost Společenství v určité oblasti. Někdy jí předchází kniha Zelená, jež stojí na počátku konzultací o daném tématu na evropské úrovni. Je-li Bílá kniha schválena Radou, stává se tzv. akčním programem Unie. Pro členské státy EU má Bílá kniha charakter doporučení, je nezávazná. (<http://www.euroskop.cz/200/322/clanek/bile-knihy/>).

¹² Bližší informace k SERR v kapitole 3.

¹³ *Evropské jazykové portfolio* je složeno z 3 částí: *Jazykový pas* (fakta o předchozím studiu jazyků, dosažené úrovni s ohledem na budoucí uplatnění), *Jazykový životopis* (motivace a cíle studenta

- 26. září, *Evropský den jazyků*

Každoroční připomenutí evropské diskuze o jazycích za spoluúčasti Evropské unie.

- Usnesení Evropské rady z 29. 11. 2001 a Usnesení Evropského parlamentu z 13. 12. 2001 o regionálních a méně užívaných evropských jazycích

Přelomové prohlášení o rovnosti evropských jazyků co do hodnoty a vážnosti a zmínka o nutnosti jejich zachování.

2002

- Výzva Evropské rady k vytvoření *Evropského ukazatele jazykových znalostí*

Evropský ukazatel jazykových znalostí má testováním mládeže ve věku 15 let v rámci procesu Vzdělání a odborná příprava 2010 poukázat na nedostatky ve výuce cizích jazyků a přinést spolehlivé srovnávací údaje. Testování má proběhnout v letošním roce (2010).

2003

- *Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti*, akční plán na léta 2004–2006
Řeší se otázka efektivní komunikace obyvatel EU v souvislosti s posledním rozšířením (mimo jiné i o ČR), podpora výuky „menších“ jazyků proti dominantnímu postavení angličtiny.

2004

- zapojení jazyků do portfolia komisaře pro školství a kulturu

2007

- vytvořen zvláštní post komisaře pro mnohojazyčnost

2009

- *Lisabonská smlouva*

Lisabonská smlouva vyzdvihuje evropský kulturní odkaz a potřebu jeho zachování, přikládá důležitost respektování historie, kultury a tradic svých národů (kulturní a jazyková rozmanitost).

Jazyková politika Rady Evropy a Evropské unie zaznamenala mnoho změn a posunů. Těch radikálních bylo méně, je ovšem dáno už jejich statutem, že není v silách organizací tohoto typu výrazně změnit vnímání svých občanů a jejich vztah k nějakému konkrétnímu cizímu jazyku, už jen s přihlédnutím k obrovské míře respektu vůči tradicím, kultuře a historii

v rámci výuky cizích jazyků) a soubor *dokumentů a prací* (dokumenty a vlastní práce doložené k jazykovému životopisu).

jednotlivých členských států. Ten největší kus práce pro zviditelnění své země a svého jazyka musí každá země udělat sama. Těm českým snahám je věnována následující kapitola.

2 JAZYKOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Česká republika má samozřejmě zájem o co nejrepresentativnější obraz Česka ve světě. K naplnění tohoto cíle je zapotřebí neustále upevňovat povědomí o naší zemi, naší kultuře, historii a aktuálním dění na našem území, prezentovat ČR jako zemi otevřenou turistům, studentům, podnikatelům i firmám.

Nepatříme k těm nejvýznamnějším a největším zemím, jejichž jazyk by se mohl honosit označením „světový“, a zároveň ještě není všude samozřejmostí zahraničním návštěvníkům nabídnout veškeré služby v cizojazyčném provedení. Situace se rok od roku zlepšuje, ale pořád je ještě velký kus cesty před námi. A proto lidem, kteří projeví zájem o práci či studium v naší zemi, nebo je zaujalo něco z naší bohaté historie a nepřeberného množství kulturních odkazů, jimž se lze věnovat na odborné úrovni, musíme nabídnout možnost proniknout do našeho jazyka, jenž patří k těm těžším. Jde o výuku českého jazyka pro cizince.

2.1 Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí

Výuka českého jazyka a literatury v zahraničí, o níž tato práce pojednává, spadá pod pravomoci ministerstva školství, přesněji se řadí k jeho zahraničním aktivitám. MŠMT se stará o uzavírání smluv s partnerskými státy a na základě těchto smluv je potom prováděna výuka příslušných jazyků. Výuka je realizována prostřednictvím zahraničních lektorátů českého jazyka a literatury vznikajících na vzdělávacích institucích a v krajských komunitách, kde působí čeští učitelé. V naprosté většině případů jde o významné zahraniční univerzity – filologická studia slovanských jazyků na filozofických fakultách.

Za vznik, počet a umístění lektorátů odpovídá MŠMT ČR a tím naplňuje program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010 přijatý vládou ČR a jeho následné změnéné znění.

2.1.1 Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2005 č. 1622

Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2005 č. 1622 o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010¹⁴.

Vláda schválila:

- podporu krajanských komunit
- zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí
- zahrnutí výdajů na zabezpečení tohoto programu do rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci prezentace ČR v zahraničí

Pro období 2006–2010 bylo odsouhlaseno:

- zřízení 15 dvousemestrálních a 60 čtyřtýdenních stipendijních míst ročně pro krajany ke studijním pobytům a jazykovým kurzům na veřejných vysokých školách v ČR
- přijetí 20 vyučujících z řad krajanských komunit ročně do dvoutýdenního kurzu metodiky výuky českého jazyka v ČR
- vyslání 12 českých učitelů ročně ke krajanským komunitám v zahraničí (včetně vybavení učebními materiály)
- podpora 48 stávajících lektorátů českého jazyka a literatury v zahraničí
- zřizování a obsazování nových lektorátů v zahraničí
- vyslání nejvýše 15 učitelů českého jazyka a literatury ročně, jejich vybavení učebními materiály
- jednorázové zásilky učebních materiálů zahraničním institucím, kde vyučují český jazyk pouze místní lektoři – na základě jejich žádosti a doporučení Ministerstva zahraničních věcí ČR
- poskytování finančních prostředků na konkrétní kulturní projekty krajanů a přátel ČR posilující vazby s původní vlastí a propagaci ČR v zahraničí
- poskytování finančních prostředků k údržbě a opravě prvků českého kulturního dědictví v zahraničí (školy, památníky...)
- poskytování prostředků na asistenční pomoc krajanským komunitám v zahraničí

¹⁴ Plné znění – viz příloha č. 1–3.

Financování programu:

Zdrojem financí na Podporu výuky českého jazyka a literatury v zahraničí a Krajanský vzdělávací program bude snížení rozpočtovaných prostředků na Příspěvky mezinárodním organizacím a peněžní dary krajanským spolkům a vybraným institucím do zahraničí.

V plánovaných výdajích na léta 2006 až 2010 je na podporu výuky českého jazyka a literatury v zahraničí vyčleněno 17,7 mil Kč¹⁵ na rok , na Krajanský vzdělávací program o něco málo více, 18,7 mil Kč na rok. Celý program podpory českého kulturního dědictví má ročně k dispozici 57,4 mil Kč.

Celkově se program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí dotýká čtyř ministerstev:

- Ministerstvo financí (ve spolupráci s 1. místopředsedou vlády) – financování programu
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – zajištění výuky českého jazyka a literatury v zahraničí, vysílání lektorů a učitelů a vybavení pracoviště českého jazyka a literatury
- Ministerstvo zahraničních věcí – návrh rozpočtu a vyhodnocování přínosu pro prezentaci České republiky v zahraničí
- Ministerstvo zdravotnictví – zajištění nezbytné zdravotní péče stipendistům a vyučujícím působícím na území České republiky

Důležitým bodem tohoto vládního usnesení je poznámka v bodu 2b o celkovém vyhodnocení úspěšnosti programu a zvážení jeho další realizace, které má proběhnout v roce 2010.

2.1.2 Usnesení vlády ČR ze dne 8. října 2008 č. 1256¹⁶

Usnesení vlády ČR ze dne 8. října 2008 č. 1256 o změně programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010, schváleného usnesením vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622, o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006–2010, a o změně způsobu jeho financování od roku 2009.

¹⁵ Veškeré finanční položky jsou zaokrouhlovány, případně zprůměrovány, což je pro potřeby orientačního přehledu dostačující, přesná čísla jsou uvedena v pětiletém plánu výdajů na léta 2006–2010. Viz příloha č. 2 a 6.

¹⁶ Plné znění, viz přílohy č. 4–6.

Tímto Usnesením dochází k menším změnám v Usnesení z roku 2005, jde především tyto o změny:

- financování programu – počínaje rokem 2009 jsou příslušné finanční prostředky rozpočtovány přímo v rozpočtových kapitolách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva zdravotnictví
- organizační struktura programu – počínaje rokem 2009 došlo ke sloučení obou dílčích programů, jež zajišťovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, a obou dílčích programů, které pokrývalo Ministerstvo zahraničních věcí, do jednoho dílčího programu (argumentem pro sloučení byly větší flexibilita a efektivnost při využití prostředků)
- přijetí 3 studentů ke studiu oboru pedagogika na střední odborné školy v České republice
- vyslání 13 českých učitelů ročně ke krajským komunitám v zahraničí

K dílčímu programu Podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí byl přidružen druhý dílčí program v gesci MŠMT – Krajský vzdělávací program. V oblasti financování došlo ke sloučení finančních prostředků na oba tyto dílčí programy, ne však k jejich navýšení/snížení. V letech 2009 a 2010 se přesouvají výdaje na zabezpečení Programu podpory českého kulturního dědictví z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtových kapitol jednotlivých účastníků programu. MŠMT tak mělo k dispozici na zajištění obou dílčích programů asi 37,3 mil Kč ročně.

2.1.3 Zabezpečení výuky českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách

Převedení výše uvedených vládních usnesení v rámci Programu podpory českého kulturního dědictví do praxe, od roku 2009 konkrétně dvou dílčích programů: Podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí (včetně vysílání lektorů) a Krajský vzdělávací program, je úkolem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Součástí těchto usnesení je i Postup pro zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí. První část je věnována Lektorátům českého jazyka a literatury (dále jen Lektoráty ČJL), druhá pak Krajskému vzdělávacímu programu.

Postup pro zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí definuje:

1. důvod vysílání lektorů/učitelů
2. kritéria výběru partnerských států a zahraničních škol
3. požadavky na zájemce o vyučování českého jazyka a literatury v zahraničí
4. postup při výběru nových lektorů/učitelů
5. funkci a úkoly Komise pro lektoráty ČJL a krajanské spolky
6. funkci a úkoly Domu zahraničních služeb MŠMT
7. typ pracovního vztahu mezi lektorem/učitelem a Domem zahraničních služeb
8. finanční náhrady a příplatky, na něž má lektor/učitel v rámci svého působení na lektorátu nárok
9. délku působení lektora/učitele na zahraničním pracovišti
10. povinnosti lektora/učitele
11. další formy podpory výuky českého jazyka a literatury v zahraničí

2.2 Bohemistická pracoviště českého jazyka a literatury v zahraničí¹⁷

Počet lektorátů a škol v krajanských komunitách podporovaných českým MŠMT se neustále mění. Jednak se naše vláda snaží pokrývat stoupající nabídku po výuce češtiny a počty těchto pracovišť zvyšovat, tudíž jsou vysíláni noví lektoři/učitelé na nově vznikající pracoviště, zároveň ale některé lektoráty/krajanské školy zanikají. Jak vyplývá z výročních zpráv o činnosti, jež musí každoročně lektoři i učitelé zasílat Domu zahraničních služeb, situace v zahraničí se často dramaticky mění a zachování bohemistického pracoviště není vždy jisté. Od akademického roku 2009/2010 byla ukončena činnost lektorátů v rakouském Linci a mongolském Ulánbátaru, nově čeští lektoři působí na univerzitách v Aix-en-Provence ve Francii a v italské Padově. Došlo ke změně v krajanském spolku v Budyšině – zdejší krajanský učitel se stal lektorem a osamostatnila se pracoviště u krajanů v Paraguayi a v Srbsku.

Ve školním roce 2008/2009 bylo podporováno:

- 52 lektorátů: 45 evropských a 7 mimoevropských

¹⁷ Informace o jednotlivých pracovištích čerpány z jejich zpráv o činnosti za akademický rok 2008/2009, z informací dostupných na stránkách Domu zahraničních služeb a ze seznamu uveřejněném v občasníku Krajiny češtiny.

- 12 krajanských pracovišť: 6 evropských, 6 mimoevropských.

V současné době¹⁸ DZS podporuje celkem stejný počet lektorátů, ovšem změnilo se jejich geografické rozložení (46 evropských a 6 mimoevropských¹⁹). Počet krajanských pracovišť stoupl na 13 (7 evropských, 6 mimoevropských).

Lektoráty pokrývají celkem 25 různých zemí, krajanská pracoviště se vyskytují v 9 různých zemích a naprostá většina se jich vyskytuje v Evropě. Největší počet bohemistických pracovišť podporovaných českým MŠMT vzniká:

- **ve středoevropských zemích** (země sousedící s ČR nebo země velmi blízké – společná historie, podobná kultura, turisticky nejdostupnější)

Tuto domněnku potvrdila v občasníku *Krajiny češtiny* i polská lektorka doc. PhDr. Eva Pallasová, CSc.: „Zájem o studium českého jazyka je na Slezské univerzitě v Katovicích podporován blízkým vztahem mezi českou a polskou částí Slezska. Studenti mají snadnou možnost navštěvovat Českou republiku a seznamovat se s českými realitami v přímém kontaktu s českým prostředím.“²⁰

- **v jihovýchodních zemích a v Rusku** (jazyková příbuznost slovanských jazyků)

K tomuto důvodu se přiklání i italský lektor Mgr. Dalibor Dobiáš, Ph.D.: „...Výuka českého jazyka na zahraničních univerzitách neujde v mnoha případech ani pozornosti studentů jiných slovanských jazyků nebo přímo Slovanů s vysokou kompetencí v jazyce příbuzném češtině.“²¹

- **v západní Evropě** (celkově rozvinuté země s důrazem na znalosti cizích jazyků)

¹⁸ Stav k 30. 4. 2010.

¹⁹ Gruzie bývá v mnoha seznamech a tabulkách z historických a kulturních důvodů často řazena mezi evropské lektoráty, já ji ve své práci zařadím s přihlédnutím ke geografické poloze mezi lektoráty mimoevropské.

²⁰ PALLASOVÁ, Eva. Český jazyk má v Horním Slezsku úspěchy. *Krajiny češtiny: Občasník lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a učitelů u krajanských komunit*. Prosinec 2009, číslo 0, s. 8.

²¹ DOBIÁŠ, Dalibor. O češtině pro studenty polonistiky. *Krajiny češtiny: Občasník lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a učitelů u krajanských komunit*. Prosinec 2009, číslo 0, s. 42.

3 SPOLEČNÝ EVROPSKÝ REFERENČNÍ RÁMEC

PRO JAZYKY

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (dále jen Rámec) je jednou z mnoha iniciativ Rady Evropy v oblasti jazykové politiky. Je výsledkem dlouhodobých snah o vytvoření společné obecné metodiky pro výuku jazyků a jednotného hodnotícího systému, jenž by umožnil uživatelům jisté porovnání a motivoval je k dalšímu studiu. Rámec přinesl společný základ pro jasný popis cílů, obsahu a metod výuky jazyků, a tím udělal první krok k vytvoření srozumitelného systému, na základě něhož mohou být vytvářeny jazykové kurzy, sylaby a zkoušky a testy, jejichž výsledky budou respektovány po celé Evropě. V neposlední řadě napomáhá odstranění komunikačních bariér, mezinárodní spolupráci a mobilitě. Veřejnosti byl Rámec představen Radou Evropy v rámci Evropského roku jazyků v roce 2001 a od té doby byl přeložen do více jak čtyřiceti jazyků a funguje jako odrazový můstek pro směřování jazykové politiky EU i konkrétních států.

3.1 Uplatnění Rámce

- základ pro vytváření jazykových programů
- základ pro tvorbu směrnic pro vývoj kurikulí, zkoušek a učebnic v celé Evropě
- zdroj objektivních kritérií pro popis jazykové způsobilosti – plánování jazykové certifikace
- popis kontextu, do něhož je jazyk zasazen
- spojnice mezi odborníky z oboru moderních jazyků, jejichž vzájemná komunikace byla ztížena kvůli existenci různých vzdělávacích systémů napříč Evropou
- jakýsi vzor při plánovaném autoregulovaném učení, při sebehodnocení.

3.2 Vlastnosti a kritéria, které Rámec musí, nebo by měl splňovat:²²

²² Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006, s. 7–8.

1. Úplnost

Rámec by měl konkretizovat co nejširší rozsah jazykových znalostí a dovedností užívání jazyka a všichni uživatelé by podle něj měli být schopni popsat svou úroveň těchto znalostí a dovedností a vytyčit své další cíle, jichž chtějí dosáhnout.

2. Srozumitelnost

3. Logická uspořádanost

Je nutné předejít výskytu vnitřním protikladům.

4. Víceúčelovost

5. Pružnost

Rámec musí být snadno přizpůsobitelný k různým situacím.

6. Otevřenost

Musí být zachována možnost Rámce v budoucnu rozšiřovat a zdokonalovat.

7. Dynamičnost

Vývoj Rámce se nesmí zastavit, ale naopak musí reagovat na aktuální požadavky a vycházet ze zkušeností získaných jeho uživateli v praktické aplikaci Rámce.

8. Snadná použitelnost

9. Nedogmaticčnost

Rámec by neměl být spojován s nějakou konkrétní lingvistickou nebo pedagogickou teorií nebo s nějakým obvyklým existujícím postupem. Měl by být samostatný a otevřený všem směrům a způsobům užití.

Výhody Rámce vyplývající z těchto kritérií:

- komplexní zasazení studenta jako individuality do systému orientovaného na praktické užívání jazyka
- uživatel a student je chápán jako člen společnosti, ve které musí plnit určité sociální role → akční přístup
- klasifikaci bude možné dále rozpracovávat a doplňovat, je otevřená a přizpůsobivá
- je vhodný i k sebehodnocení

3.3 Pojetí výuky, koncepce

3.3.1 Koncepce - plurilingvismus vs. multilingvismus

Celkové pojetí výuky jazyka zaznamenalo v posledních letech jistou změnu. A je to zřejmé právě v Rámci, kde Rada Evropy upřednostňuje vícejazyčnost („Plurilingvismus“) před multilingvismem. O tomto posunu vypovídá i Evropské jazykové portfolio, které bere v potaz jakékoli zkušenosti s jazykem a kulturou daného národa, se kterými se kdy student setkal.

Multilingvismus představuje znalost většího počtu jazyků. Koncepce multilingvismu je ta jednodušší, k její podpoře stačí rozšířit nabídku jazyků, motivovat studenty ke studiu více než jednoho cizího jazyka a zaměřit se na snížení dominantního postavení angličtiny na poli mezinárodní komunikace.

Při vícejazyčnosti (plurilingvismu) je na jazyk nazíráno v jeho kulturním a mezinárodním kontextu. Při využití této koncepce se projevují snahy u studenta vytvořit komunikační kompetence, propojit veškeré jeho vědomosti, komunikační dovednosti a znalosti i jiných cizích jazyků s cílem vytvořit mluvčího, který za pomoci všech zmíněných složek dosáhne komunikačního záměru, tedy pochopí, co je mu sdělováno, a dokáže vyjádřit to, co chce sdělit on. Pro vícejazyčnost není rozhodující množství procvičené gramatiky, velikost slovní zásoby ani počet let strávených studiem jazyka. Zde rozhodují znalosti a zkušenosti s jazyky obecně, schopnost usouvztažňovat, často lze využít schopnosti vyjádřit se v jednom jazyce a rozumět v jiném, znalost internacionalismů a samozřejmě také prostředky neverbální komunikace. Kombinací všech svých schopností a kompetencí lze dosáhnout domluvy i mezi lidmi, kteří neovládají žádný stejný jazyk.

3.3.2 Jazykové učení a vyučování

Rámec se snaží být nápomocný nejen těm uživatelům jazyka, kteří si daný jazyk osvojují, ale i těm, kteří je při tomto procesu provázejí, srozumitelně předkládají studentům své znalosti a vědomosti, volí co nejvhodnější metody výuky, tedy lektorům a učitelům. Proto se nezabývá jen postupem, jak ze studentů vytvořit kompetentní uživatele jazyka, ale i samotným procesem výuky, metodikou. Ovšem zde je třeba připomenout výše zmíněné základní kategorie, jež Rámec splňuje a jež se neslučují s přikláněním se k nějaké konkrétní teorii, přístupu k učení se jazykům a jejich vyučování s tím, aby vyloučil ostatní možnosti, metody, přístupy. V tomto směru Rámec slouží jako výzva pro účastníky procesu učení se

jazyku, aby oni sami vysvětlili, jaké metody použili a používají, popsali své zkušenosti, a tím motivovali své kolegy a nástupce.

3.3.2.1 Jednotlivé aspekty procesu učení se/vyučování jazyku podle Rámce:

„Užívání jazyka, včetně učení se jazyku, představuje úkony prováděné lidmi, kteří si jako jedinci a jako členové společnosti rozvíjejí rejstřík kompetencí, a to jak kompetencí obecných tak obzvláště komunikativních jazykových kompetencí. Užívají kompetence, které mají k dispozici v různých kontextech a za různých podmínek a omezení, aby se zapojili do jazykových činností obsahujících jazykové procesy, jejichž cílem je vytvářet či přijímat texty vztažené k tématům v určitých oblastech užívání jazyka, a přitom aktivizují ty strategie, které se zdají nejprůhodnější pro úspěšné provedení úloh. Monitorování těchto úkonů účastníky procesu vede k posílení nebo posměnění jejich kompetencí.“²³

1. Obecné kompetence studenta/uživatele jazyka

- znalosti – získané zkušenostmi a systematickým učením
- dovednosti a praktické znalosti
- existenciální kompetence – souhrn vlastností, povahových rysů a postojů, které zaujímá k okolí, ke společnosti, ale i k sobě samému
- schopnost učit se – aktivuje předchozí kompetence a kombinuje se s nimi, např. v kombinaci s dovednostmi může student vynikat obratností při práci se slovníkem nebo zběhlostí v používání počítačové techniky

2. Komunikativní jazykové kompetence

- lingvistické kompetence – lexikální, fonologické a syntaktické znalosti a dovednosti, jejich uspořádání a způsob jejich uložení
- sociolingvistické kompetence – vnímavost ke společenským konvencím, mnohdy užíváme podvědomě
- pragmatické kompetence – funkční využití jazykových prostředků, vychází ze zažitých modelů a scénářů

3. Jazykové činnosti

- recepce – tiché čtení, sledování médií, vnímání

²³ Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006, s. 9.

- produkce – ústní prezentace, písemné projevy, náš projev má vliv na vytváření úsudků o naší osobě
- interakce – střídání recepce a produkce, případně i překrývání, ústřední role v komunikaci, vyžaduje dodržování určitých pravidel
- zprostředkování (mediace) – písemné nebo ústní, umožní komunikaci mezi lidmi, kteří nemohou komunikovat přímo (překlad, tlumočení, parafráze, záznam)

4. Oblasti užívání jazyka

- veřejná – běžná společenská interakce
- osobní – komunikace v rámci rodiny a blízkých přátel, promítnutí individuálních společenských zvyklostí
- pracovní – výkon povolání
- vzdělávací – učení a výcvik organizované nějakou institucí

5. Úlohy

Cílevědomé jednání jedince, závazek nebo cíl, kterého má dosáhnout. Nejde jen o úlohy jazykového charakteru, ale jazykové činnosti a komunikativní kompetence jsou nedílnou součástí.

6. Strategie

Organizovaný sled úkonů vedoucí k vyřešení problému nebo provedení úlohy, který se využívá v situacích, které jedinec nemá zautomatizované.

7. Text

Jazykový projev, který provází jazykovou činnost, je jejím podpůrným prostředkem nebo výsledkem.

Rozdělení učebních programů a certifikací podle výše zmíněných aspektů.²⁴

- **globální** – student si zlepšuje všechny složky ovládnutí jazyka a komunikativní kompetence
- **modulární** – prohlubována je pouze omezená oblast užívání jazyka a to většinou ke specifickým účelům

²⁴ Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006, s. 6.

- **disproporční** (specializované) vzhledem k obsahu programu – je zdůrazněno specificky zaměřené učení a vytvářen jazykový profil, v jehož rámci je některá oblast znalostí a dovedností upřednostněna a je v ní dosaženo vyšší úrovně, na úkor dalších oblastí
- **dílčí** – zaměřují se pouze na rozvíjení určité činnosti či dovednosti a ostatní ponechávají úplně stranou

Rámec svým nastavením vyhovuje všem těmto typům programů a certifikací, bere v potaz potřeby studentů a prostředí, ve kterém studovaný jazyk hodlají používat, a to je jeho nesporná výhoda.

3.4 Společné referenční úrovně ovládání jazyka

- vertikální a horizontální dimenze = „profilující tabulka“

Učit se jazyku znamená postupovat na horizontální i vertikální ose „tabulky“ zároveň.

Vertikální – vzestupná řada společných referenčních úrovní popisujících ovládání jazyka

Horizontální – parametry komunikativní činnosti a komunikativní jazykové kompetence

3.4.1 Společné referenční úrovně

Rozdělení studentů podle dosažených kompetencí a jazykových dovedností:

- uživatele základů jazyka
 - A1 – Breakthrough (Průlom)
 - A2 – Waystage (Na cestě)
- samostatné uživatele (úroveň B)
 - B1 – Threshold (Práh)
 - B2 – Vantage (Rozhled)
- zkušené uživatele (úroveň C)
 - C1 – Effective Operational Proficiency (Účinná operační způsobilost) – pokročilá úroveň vhodná pro složitější pracovní a studijní úlohy
 - C2 – Mastery (Zvládnutí) – nejvyšší úroveň zkoušek v systému asociace ALTE

Tabulka č. 1: Obecná charakteristika společných referenčních úrovní:

Zkušený uživatel	C2	Snadno rozumí téměř všemu, co si vyslechne nebo přečte. Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.
	C1	Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů. Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely. Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze. Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskuzí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.
Samostatný uživatel	B2	Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskuzí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.
	B1	Rozumí hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní informace (input) týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají. Dokáže popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.
Uživatel základů jazyka	A2	Rozumí větším a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.
	A1	Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

V praxi je tabulka s obecnou charakteristikou spíše nedostačující, k určitému nasměrování poslouží spíše tabulka č. 2²⁵ s jednotlivými definicemi hlavních kategorií (poslech, čtení, ústní interakce, samostatný ústní projev, písemný projev) u každé z 6 kategorií, kterou přikládám do příloh. Tato tabulka je vhodná i pro sebehodnocení a pro kontrolu pokroku při učení se jazykům.

Do příloh přikládám i tabulku č. 3²⁶, která napomáhá při hodnocení ústního projevu, a to sice v těchto aspektech: rozsah, správnost, plynulost, interakce a koherence.

Veškeré úrovně samozřejmě byly, jsou a nepochybně i budou nadále hlouběji propracovány, větveny a přizpůsobovány konkrétním požadavkům, takže každý uživatel jazyka, učitel i student má možnost si v literatuře vyhledat skupinu deskriptorů téměř na míru svým potřebám. Existence pevných orientačních bodů napomáhá srozumitelnosti a logickému uspořádání úrovní.

3.5 Hodnocení v jazyce podle Rámce²⁷

V oblasti hodnocení bývá Rámec využit především²⁸:

- k specifikaci obsahu testů a zkoušek, jako základ při jejich vytváření
- k ujasnění podmínek dosažení učebního cíle ve vztahu k hodnocení výkonu/sebehodnocení
- k definování úrovní ovládání jazyka v existujících testech a tím možnému srovnávání různých kvalifikačních osvědčení.

Při tvorbě kritérií pro hodnocení je třeba dbát na zachování praktičnosti, jednoduchosti a srozumitelnosti tohoto hodnocení. Také je třeba studenty vést k sebehodnocení z důvodů

²⁵ Viz příloha č. 7.

²⁶ Viz příloha č. 8.

²⁷ Další realizované evropské projekty využívající podobnou metodiku hodnocení jako Rámec: Projekt **DAILANG** – přizpůsobuje Rámec potřebám sebehodnocení; Projekt asociace ALTE „**Can Do**“ aneb Co student dokáže – hodnotící výroky vycházející z Rámce a doplňující jej ve vztahu k oblasti užívání jazyka a k osobnosti uživatele.

²⁸ Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006, s. 19.

rozvoje schopností naplánovat si učení a podat zprávu o svých komunikačních schopnostech v cizím jazyce.

Krokem vpřed ohledně hodnocení bylo Evropské jazykové portfolio, které uživatelům nabízí možnost sebehodnocení a zaznamenávání i jiným, než jen oficiálním ocenění schopností. Dosud chybí nějaký koncept, který by byl schopný do hodnocení úrovně jazyků zahrnout koncepci vícejazyčnosti, schopnost zvládnout více jazyků.

3.6 Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk²⁹

Na základě Rámce si postupně i jednotlivé evropské země začaly utvářet referenční popisy úrovní svých jazyků, stejně tak i čeština. Vytvoření tohoto systému je důležité pro sjednocení vydávaných učebních materiálů, vytváření osnov kurzů, systému testování a mezinárodně uznávaného systému certifikace, což menším jazykům (mezi které patří i čeština) umožní i zrovnoprávnění s rozšířenými jazyky.

Čeština má v současné době zpracované popisy úrovní A1, A2, B1 a B2³⁰ a v těchto úrovních jsou cizincům nabízeny i Certifikované zkoušky z češtiny pro cizince. Tyto standardizované zkoušky vznikly díky Výzkumnému a testovacímu centru a jejich kvalitu potvrdila Evropská asociace pro jazykové testování ALTE. Na vytváření popisu jednotlivých úrovní spolupracovalo mnoho odborníků z pražské a olomoucké univerzity pod dohledem MŠMT.

Úroveň A1

Autorem popisu referenční úrovně A1 je kolektiv pracovníků pod vedením M. Hádkové z Univerzity Palackého v Olomouci, tato úroveň je nejnižší úrovní užívání češtiny. Její zvládnutí studentům umožní jednoduchou komunikaci a uspokojení naléhavých

²⁹ Čerpáno ze stránek Metodického portálu RVP a z příspěvku Kateřiny Vlasákové v občasníku *Krajiny češtiny* (VLASÁKOVÁ, Kateřina. Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince. *Krajiny češtiny: Občasník lektorů českého jazyka a literatury na zahraničních univerzitách a učitelů u krajanských komunit*. Prosinec 2009, číslo 0, s. 2.

³⁰ Plné znění popisu úrovní češtiny jako cizího jazyka k dispozici ke stažení na <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/referencni-urovne-pro-cestinu-jako-cizi-jazyk>.

komunikačních potřeb. Látka probíraná na této úrovni obsahuje minimální množství gramatických pravidel.

Úroveň A2

Za druhou úroveň zvládnutí češtiny cizincem stojí kolektiv pod vedením M. Čadské z Ústavu jazykové a odborné přípravy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jde o druhou podprahovou úroveň a jejím dosažením student dokazuje, že se zvládne dorozumět s rodilým mluvčím při každodenních komunikačních situacích, při rozhovoru na běžné nenáročné téma. Student se lehce orientuje v kulturní oblasti země, jejíž jazyk studuje, má dostatečnou slovní zásobu a znalosti k tomu, aby dokázal samostatně hovořit na zadané téma.

Úroveň B1

Úroveň B1 je podle SERR považována za úroveň prahovou, tedy zlomovou. V českém podání byla publikována v roce 2001 a je pod ní podepsán M. Šára. Uživatel jazyka na úrovni B1 rozumí jednoduchým informacím a pokynům, orientuje se v tématech běžného života, umí začít, vést a udržet rozhovor a jeho projev je srozumitelný a souvislý. Při složitějších se dopouští chyb. V rámci studia se uživatel setkává už i s jednodušší frazeologií.

Úroveň B2

Úroveň B2 vznikla pod vedením J. Holuba. Student, který dosáhl této úrovně, je schopen argumentovat, komunikovat na určité společenské úrovni (rozvíjené sociolingvální a sociokulturní kompetence). Uživatel se orientuje ve funkčních stylech, ovládá nejčastější frazémy a idiomy. Od úrovně B2 je již potřeba zvážit v dalším studiu zaměření či profesi studenta/uživatele.

V dosud nepublikovaných úrovních C1 a C2 by se mělo objevit porozumění nejhrůznějším frazémům, jejich správné používání, ale také třeba znalosti lidové moudrosti. Lidová moudrost a frazeologie mohou sloužit mluvčímu jako prostředek jazykové ekonomie, nehledě na fakt, že orientace v této oblasti dodá cizímu uživateli punc „opravdovosti“.

Při učení se jazykům přicházíme na to, že ač jsou jednotlivé úrovně popsány co nejpodrobněji, mnohdy si např. při sebehodnocení nevíme rady a váháme, kam se zařadit. Je tedy zřejmé, že hranice mezi těmito úrovněmi nejsou ostré a zařazení bude vždy ovlivněno

subjektivním pohledem na věc. Když se v začátečnickém kurzu jazyka sejde skupina začátečníků, nebudou všichni na stejné úrovni. Někteří již z daného jazyka něco pochytili, některým může pomoci znalost jiných jazyků, nemalý vliv mají veškeré jejich kompetence. To je zřejmé třeba u příbuzných jazyků. Zůstaneme-li u češtiny, je zřejmé, že ruský student bude mít startovní pozici jednodušší, než třeba student, jehož mateřský jazyk patří mezi germánské. Na začátku studia češtiny jako cizího jazyka bývají Slované přiřazování rovnou k úrovni B1, Slováci dokonce k úrovni B2.³¹

³¹ ŠINDELÁŘOVÁ, J. Čeština jako cizí jazyk dle SERR. <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/8143/cestina-jako-cizi-jazyk-dle-serr.html/>.

4 ČEŠTINA A JAZYKOVÉ TESTOVÁNÍ

V souvislosti s publikováním popisu čtyř základních úrovní češtiny pro cizince odpovídajících Společnému evropskému referenčnímu rámci pro jazyky byl Výzkumným a testovacím centrem³² zpracován i koncept Certifikovaných zkoušek z češtiny pro cizince (Czech Language Certificate Exam – zkratka CCE). Tyto zkoušky jsou standardizované, odpovídají evropským metodám a modelům a pokrývají dosud popsané úrovně češtiny pro cizince (tedy A1–B2) dle SERR.

Zkoušky z češtiny pro cizince jsou vhodné nejen pro všechny zahraniční studenty, jež si takto chtějí ověřit své znalosti a komunikační kompetence, ale jde o možnost prokázání určité úrovně, která je uplatnitelná při hledání zaměstnání, pro zájemce o studium nebo práci v ČR. Je důležité zmínit, že dosažení určité úrovně ovládnutí češtiny je předpokladem pro získání povolení k trvalému pobytu na území ČR (požadována úroveň A1), pro získání českého občanství (úroveň A2) a pro studium v ČR (úroveň B2).

4.1 Jazykové zkoušky z češtiny pro cizince

Nejběžnějšími a pro cizince nejdostupnějšími zkouškami je výše zmíněná Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (dále jen CCE), kterou mohou zájemci složit (kromě Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze) i v některém ze zahraničních center – v Berlíně, Londýně, Moskvě a Varšavě. Jazyková škola hlavního města Prahy nabízí ještě Státní jazykové zkoušky z češtiny pro cizince, Osvědčení o znalosti jazyka a Zkoušku z češtiny pro cizince potřebnou pro trvalý pobyt.

4.1.1 Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (CCE)

CCE je všeobecná zkouška pro cizince starší 16 let dostupná v úrovních A1–B2 dle Rámce a která ověřuje studentovy znalosti a dovednosti psaného i mluveného projevu. Tyto

³² Výzkumné a testovací centrum vzniklo v roce 2006 při Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze.

zkoušky zajišťuje Ústav pro jazykovou a odbornou přípravu, v jehož kompetenci je i uzavírání smluv s vybranými Českými centry, díky čemuž mohou cizinci skládat zkoušky i v těchto zahraničních centrech³³.

4.1.3 Zkouška z češtiny pro cizince pro žadatele o trvalý pobyt

Tento typ zkoušky je nutný pro žadatele o povolení k trvalému pobytu na území ČR, (nejedná se o žadatele, kteří pochází ze států Evropské unie, z Norska, Švýcarska, Islandu nebo Lichtenštejnska, ti tuto povinnost nemají), kteří ke své žádosti musí doložit znalost českého jazyka³⁴ na úrovni A1 dle Rámce. Osvědčení o znalosti jazyka obdrží zájemci na základě přezkoušení na jednom z mnoha pracovišť po celé republice³⁵ a cizinci mají možnost tuto zkoušku složit zdarma, pokud získají poukaz Ministerstva vnitra. Tvůrcem této zkoušky je Jazyková škola hlavního města Prahy.

4.1.2 Osvědčení o základní znalosti jazyka

Osvědčení o základní znalosti jazyka úrovně B1 je certifikovaná zkouška na seznamu standardizovaných zkoušek MŠMT a je nabízena ve více jazycích. Jejím tvůrcem a pořadatelem je Jazyková škola hlavního města Praha. Výhodou této zkoušky je to, že není vázána na konkrétní termíny, zájemce ji může vykonat po domluvě téměř kdykoli, a oproti CCE a Státní jazykové zkoušce je i výrazně levnější.

4.1.4 Státní jazykové zkoušky z češtiny pro cizince

Zájemci o složení Státní jazykové zkoušky mohou volit mezi základní zkouškou (úroveň B2) a všeobecnou zkouškou (C1). Tyto zkoušky lze skládat na Jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky ve větších městech po celé republice.

³³ Od roku 2008 je možno skládat zkoušky CCE i v Českém centru v Berlíně.

³⁴ Podle §70 odst. 2 písm. h/ zák. č. 326/1999 Sb.

³⁵ Seznam pracovišť: http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=mista-kde-lze-vykonat-zkousku&hl=cs_CZ.

4.2 Forma testování

Všechny výše zmíněné zkoušky zkoumají jazykové dovednosti na základě psaného i mluveného projevu, jejich obtížnost a čas určený k plnění jednotlivých částí je závislý na úrovni, kterou má zkoušený prokázat. Složení zkoušek bývá podobné:

Zkouška z češtiny pro cizince pro žadatele o trvalý pobyt (A1)

- písemná část (70 minut): čtení s porozuměním, psaní a poslech s porozuměním
- ústní část (10 minut): samostatný (řízený) projev na dané téma a rozhovor.

Osvědčení o znalosti jazyka (B1)

- písemná část (100 minut): čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a gramaticko-lexikální test
- ústní část (10–15 minut): rozhovor a krátký samostatný projev

Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (CCE A1–B2)

- písemná část (80–185 minut dle úrovně): čtení s porozuměním, poslech s porozuměním, psaní, gramaticko-lexikální test (jen u úrovně B2)
- ústní část (5–25 minut dle úrovně): rozhovor a samostatný projev, od úrovně A2 probíhá zkoušení ve dvojicích

Státní jazyková zkouška z češtiny pro cizince (B2–C1)

- písemná část (4 hodiny): čtení s porozuměním, poslech s porozuměním, písemný projev, schopnost vhodného užití vybraných gramatických a lexikálních struktur
- ústní část (15–30 minut dle úrovně): samostatný plynulý projev, pohotová reakce v běžných situacích, znalost reálií (úroveň C1), schopnost hovořit o přečtených titulech v originálním jazyce (úroveň C1).

4.3 Hodnocení při jazykovém zkoušení

U naprosté většiny zkoušek z cizího jazyka (nejen z češtiny) platí, že pro hodnocení „uspěl(a)“ je třeba úspěšně projít písemnou a ústní částí, přičemž úspěšné složení písemné části (alespoň z 60 %) je podmínkou postupu k části ústní. Část ústní bývá hodnocena

v několika bodech (srozumitelnost, gramatická správnost, bohatost slovní zásoby a schopnost reagovat) minimálně dvoučlennou komisí. Hodnocení jednotlivých členů se poté zprůměruje.

Na poli jazykového testování češtiny pro cizince jsou zkoušky CEE asi to nejlepší, co může být cizincům nabídnuto, především díky dostupnosti (testování probíhá i na zahraničních pracovištích) a mezinárodnímu uznání díky potvrzení Evropské asociace pro jazykové testování ALTE. Jejich rozšíření (vypracování úrovně C1) je plánováno na rok 2010.

5 BOHEMISTIKA VE SVĚTĚ – KONCEPCE A CÍLE

Bez stanovení cílů, jež má výuka jazyka přinést, nemá cenu tvořit koncepci takové výuky. A vytváření koncepce a stanovení cílů určité jazykové výuky musí v první řadě vycházet z potřeb studentů/uživatelů a z kontextu, ve kterém jimi nabyté vědomosti budou používány.

Při vytváření koncepce musíme vzít v potaz:

- nevyvážené a proměnlivé kompetence jednotlivých studentů
- odlišné využívání kompetencí, strategií použitých k řešení úkolu, střídání jazykových kódů
- povědomí o fungování jazyka, zkušenosti s procesem učení a užívání jazyka (např. na základě znalosti jiných jazyků)
- rozvoj dílčí kompetence – v rámci vícejazyčné kompetence má obohacující efekt, samostatně není uspokojující; dílčí kompetence se mohou vzájemně doplňovat a tvořit uspokojivý celek (v určitých situacích)
- pojetí a typ učebních cílů – typy:
 - o rozvoj obecných kompetencí
 - o rozvoj komunikativní jazykové kompetence
 - o zlepšení výkonu v některé z jazykových činností
 - o optimální fungování v určité oblasti
 - o obohacování a zvýšení rozmanitosti strategií používaných k plnění úloh

Hovoříme-li o koncepci a cílech jazykové výuky, nesmíme opomenout procesy učení se. Čeština jako flexivní jazyk je pro cizince (obzvláště „Neslovany“) jazykem výrazně odlišným a spousta nejen gramatických jevů je pro ně těžko pochopitelná. Proto je třeba při výuce češtiny pro cizince vynaložit určité úsilí a studium cizincům co nejvíce zjednodušit, např. proniknout do jejich mateřského jazyka a od těchto znalostí se odrazit. Na usnadnění učení se jazyku jako je čeština by se měli podílet všichni účastníci, kteří mají s tímto procesem co do činění, ať už jde o autory učebnic, učebních osnov, tvůrce zkoušek, vzdělávací instituce, samozřejmě také učitele a jejich přístup a hlavně o studenty, jichž se celý proces dotýká nejvíce.

Existuje mnoho teorií učení, takže ani Rámec nemůže vycházet z ustálených metod a postupů, ale může nabídnout učitelům a studentům určité přístupy, s nimiž se dá pracovat.

5.1 Způsoby učení se cizímu jazyku

- přímé působení autentického užívání jazyka (komunikace s rodilým mluvčím, poslech, sledování televize, filmů, používání počítačových programů, účast na přednáškách v cizím jazyce...)
- přímé působení speciálně vybraných mluvených projevů a psaných textů
- přímá účast ve speciálně navržených a sestavených úlohách
- autodidakticky prostřednictvím (organizovaného) samostudia se sledováním dohodnutých cílů a s využitím výukových médií
- kombinace prezentace, vysvětlování, cvičení a aplikačních činností za použití mateřského nebo cizího jazyka
- určitá kombinace předchozích činností
- kombinace předchozích činností se skupinovým a individuálním plánováním, s realizováním učebních činností za pomoci učitele a s vyjednáváním typu interakce

Při tvorbě koncepce je důležité i rozložení pracovních činností ve vyučovací hodině/lekcí. Sledujeme, kolik času je věnováno výkladu (vysvětlení látky), debatě (aktivní práce studentů, pokládání dotazů), skupinové práci a individuální spolupráci učitel-žák.

Na proces učení má vliv i prostředí, v němž k učení dochází, a osobnost učitele, jeho požadavky na studenty, jeho učební metody, ale také jeho vlastní jazykový projev. Musíme si uvědomit, že učitel je pro studenty většinou tím nejvýznamnějším, mnohdy i jediným mluvním vzorem.

5.2 Přístupy a pojetí výuky, tvorba kurikula

Obecně se dá říct, že „...jazykové vyučování ve školách má ve značné míře tendenci zdůrazňovat cíle, které se vztahují buď k obecné kompetenci jedince (obzvláště na úrovni primární školy), nebo ke komunikativní jazykové kompetenci (hlavně v případě studentů

mezi 11. a 16. rokem), zatímco kurzy pro dospělé (pro studenty nebo lidi, kteří už pracují) formulují cíle ve smyslu specifických jazykových činností nebo funkčních schopností v určité oblasti.³⁶ Každé pojetí si žádá svou koncepci a s usouvztažněním těchto koncepcí pomáhá Rámec.

Každá koncepce výuky by měla odpovídat snahám o vícejazyčnost. Tedy cizí jazyk by měl být podáván jako součást systému cizích jazyků s ohledem na budoucí využití a usnadnění učení se dalším jazykům. Tato koncepce snižuje náklady na výuku, protože minimalizuje zbytečné opakování a čerpá z toho, co mají cizí jazyky společné, ze znalostí studentů o tom, jak jazyky fungují. Mnohé z toho, co se studenti naučí u prvního cizího jazyka (učební strategie, znalosti o jazyce, dovednosti, schopnost učit se...) je přenosné z jazyka na jazyk, obzvláště pokud jde o jazyky příbuzné.

Definované kurikulum provází studenta určitým způsobem celý život, resp. celoživotním vzděláním, nekončí jeho odchodem ze školy. Vhodnou koncepcí výuky se rozvíjí studentova vícejazyčná a polykulturní kompetence a záleží na jeho dalším vzdělávání případně na profesním zaměření, jestli se bude rozvíjet i nadále, zda zůstane vyvážená nebo dochází k její redukci.

³⁶ Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006, kapitola 6, s. 170.

6 BOHEMISTIKA VE SVĚTĚ V PRAXI

6.1 Univerzita Vídeň

Vídeňská univerzita byla založena v roce 1365. V současnosti zde studuje asi 85 000 studentů, kteří si mohou vybírat ze 182 studijních programů, jde tedy o největší univerzitu v německy mluvících zemích, ale i o jednu z největších univerzit ve střední Evropě.³⁷

Většina studijních programů je nabízena v třístupňovém systému, který je pro Evropu typický: bakalářské, magisterské a doktorské studium. Výuka českého jazyka a literatury spadá pod bakalářský studijní obor Slavistika a magisterský studijní obor Čeština, které zajišťuje Ústav slovanských studií.

Lektorát ČJL na Institutu slavistiky ve Vídni zabezpečuje kromě předmětů souvisejících se studijními programy Slavistika a Čeština i výuku v Translatologickém centru, spadajícím také pod Univerzitu Vídeň.

Slavistika jako věda o jazyce, literatuře a kultuře slovanských zemí má v Rakousku mnohem delší tradici než v jiných „neslovanských“ zemích. První univerzitní katedra slavistiky v Rakousku byla založena v roce 1849, ovšem bohemistická centra ve Vídni vznikala již za Marie Terezie.

V současné době patří vídeňská slavistika k největším světově proslulým vzdělávacím a výzkumným střediskům se zaměřením na slovanské jazyky, literaturu a kulturu.

6.1.1 Možnosti studia češtiny

6.1.1.1 Bakalářský studijní program – Slavistika

V rámci tříletého bakalářského studia slavistiky se studenti seznamují s vybranými slovanskými jazyky, jehož základy by měli ovládnout aktivně i pasivně. Mimo jazykovou výuku jsou studenti seznamováni se základními vědeckými poznatky na poli slovanské literatury, kultury, historie a aktuálního dění. Studenti při přijímacím řízení nemusejí

³⁷ Pro srovnání: o 17 let starší Karlova univerzita v Praze má v současné době téměř 50 000 studentů a nabízí více než 300 studijních programů (viz: <http://www.cuni.cz/UK-19.html>).

dokazovat předchozí jazykové znalosti vybraného jazyka, tudíž většina studentů se na univerzitě setkává se slovanskými jazyky poprvé.

Studenti si vybírají jeden hlavní jazyk z této nabídky: Bulharština, Čeština, Polština, Ruština, Slovenština, Slovinština, Srbochorvatština a Ukrajinština. Vybraným jazykem se budou během studia zabývat a jeho zvládnutí bude podmínkou úspěšně zakončeného studia.

Hlavním cílem bakalářského studia slavistiky je předat studentům základní vědecké poznatky o slovanských jazycích, kultuře a literatuře a jejich vývoji od minulosti až do současnosti. Předpokládá se i aktivní a pasivní zvládnutí vybraného slovanského jazyka – ke konci studia jsou studenti schopni podávat informace o slovanských jazycích, literatuře a kultuře, a to jak v němčině, tak i ve zvoleném slovanském jazyce a na vysoké úrovni. Úspěšným zakončením studia absolvent získává akademický titul „Bachelor of Arts“ (zkráceně BA, píše se za jménem).

Absolventi bakalářského studia slavistiky nacházejí nejčastěji uplatnění v profesích, při nichž je nutná znalost slovanských jazyků a literatury, je kladen důraz na orientaci v kulturním, sociálním a ekonomickém prostředí slovanských zemí, na pochopení a porozumění společnosti slovanských národů. Znalost jazyků, které nejsou u absolventů tak časté jako např. angličtina a francouzština, absolventy předurčuje ke kariéře v mnoha oblastech, např. cestovní ruch, média, zahraniční obchod, diplomacie a mimo jiné i pedagogická činnost.

Slavistika – Studijní plán

V rámci bakalářského programu Slavistika musí student získat 180 kreditních bodů, což běžně odpovídá studiu o délce 6 semestrů.

Hlavní jazyk

Jak už bylo výše řečeno, u uchazečů o studium nejsou požadovány žádné předchozí znalosti zvoleného jazyka – osvojování tohoto jazyka tedy probíhá od úplných začátků. Studenti musí v průběhu studia absolvovat pět na sebe navazujících kurzů:

- základy jazyka
- upevňování znalostí 1, 2 a 3
- prohlubování znalostí

Jazyková výuka probíhá formou cvičení a je vedena jak v němčině (především u začátečníků), tak v češtině. V průběhu studia si studenti vybírají ještě druhý slovanský jazyk (Druhý slovanský jazyk I a II).

Jazykověda

- Úvod do jazykovědy – přednáška
- Jazykověda – přednáška, konzervatorium³⁸ a proseminář³⁹

Studentům jsou předkládány základní filologické poznatky, seznamují se se synchronní lingvistikou, s významnými metodami a důležitou odbornou literaturou. Na základě absolvování těchto kurzů jsou studenti schopni samostatně zpracovat některá jazykovědná témata a toto zpracování prezentovat před ostatními.

Literární věda

- Úvod do literární vědy – přednáška
- Literární věda – přednáška, konzervatorium a proseminář

Na přednáškách jsou studenti informováni o nejnovějších poznatcích ohledně literární vědy v souvislosti s jimi zvolenými jazyky, jsou jim představeny metody literárněvědné práce a odborná literatura k tématu, studenti zvládají zpracování a prezentaci zadaného tématu.

Nauka o kultuře a poznávání regionu

- Nauka o regionu a kultuře – přednáška a proseminář

Studenti se seznamují s kulturou, místopisem a reáliemi zemí, jejichž jazyk se rozhodli studovat. Postupně zvládají samostatně zpracovávat některá témata z této oblasti a prezentovat je.

Z alternativních modulů si mohou zvolit buď jazykovědné, nebo literárně-kulturní zaměření, což obnáší ještě navíc přednášky z diachronní lingvistiky (u lingvistického zaměření) nebo z literární historie (literární zaměření).

6.1.1.2 Magisterský studijní program – Čeština

Dvouleté magisterské studium Češtiny na Vídeňské univerzitě prohlubuje studentovy jazykové znalosti, zprostředkovává mu další poznatky především o českém jazyku a

³⁸ Konzervatorium – forma výuky podobná semináři, předpokládá se aktivní účast studentů a diskuze ohledně probíraných odborných témat, bývá zakončena písemným a/nebo ústním zkoušením.

³⁹ Proseminář – forma výuky podobná semináři, i konzervatoriu, studenti se podílí na náplni kurzu aktivním přispíváním, diskuzí a přednášením referátů, podmínkou ukončení bývá odevzdání proseminární práce a zkoušení písemnou formou.

literatuře, ale prohlubuje i jeho vědomosti o dalších slovanských literaturách a jazycích ve starší i současné podobě s přihlédnutím k jejich vzájemné podobnosti a vazbám. Nejsou opomenuty ani reálie slovanského regionu a vědecké přístupy a metody, jež souvisí se zkoumáním těchto oblastí. Jedním z cílů je aktivní a pasivní zvládnutí nejméně tří slovanských jazyků. Magisterské studium navazuje na bakalářské studium slavistiky, ale ke studiu jsou přijímáni i absolventi podobných bakalářských oborů z jiných uznávaných rakouských i zahraničních univerzit. Po úspěšném ukončení je absolventovi propůjčen akademický titul „Master of Arts“ (zkráceně MA; píše se za jménem).

Absolventi nacházejí uplatnění všude tam, kde jsou vyžadovány hlubší znalosti slovanských jazyků a literatury a širší rozhled v kulturně-společenské oblasti, pracují např. jako knihovníci, ve vydavatelství, v mediální oblasti a v oblasti kulturního managementu a zábavního průmyslu, nabyté vědomosti je zvýhodňují ve firmách na pozicích spočívajících v kontaktu se zahraničními partnery, v bankovním a diplomatickém sektoru, nelze pominout ani oblast výzkumu a výuky.

Čeština – Studijní plán

Během studia je potřeba nashromáždit 120 kreditů, což většinou odpovídá délce studia 4 semestry.

Jazyk

- Prohlubování češtiny – cvičení
- Dodatečný slovanský jazyk⁴⁰ – cvičení

Očekává se schopnost diskuze na vysoké úrovni, komplexní vědomosti o českém jazyce. Studenti se orientují ve stylistickém rozlišení češtiny a mají základní poznatky ke struktuře dodatečného slovanského jazyka. Umí volit vhodné jazykové prostředky a analyticky pracovat s daným textem.

Historická lingvistika

- Staroslověnština – přednáška a cvičení
- Historicko-srovnávací lingvistika – přednáška
- Starší literatura – přednáška
- Analýza starších textů – konzervatorium

⁴⁰ Myslí se takový jazyk, z něhož ještě student žádný kurz neabsolvoval, v podstatě jde o třetí cizí jazyk probíraný od základů.

Studenti získávají základní znalosti staroslověnštiny, základní povědomí o historicko-srovnávací lingvistice se zaměřením na slovanské jazyky, systematický přehled o nejstarších epochách literárních dějin a v hodinách se učí pracovat s literárními texty a analyzovat je.

Literární věda a kulturní nauka

- Literatura – přednáška, konverzatorium a seminář
- Kulturní nauka – přednáška, konzervatorium a seminář

Studenti prohlubují dosud získané znalosti z literární vědy a z oblasti kultury jednoho nebo více slovanských národů, součástí studia je i přehled o aktuálním dění v zemích, jejichž jazykům se student věnuje.

Jazykověda

- Jazykověda – přednáška, konzervatorium a seminář

Prohlubování doposud získaných znalostí z jazykovědy se zaměřením na studované jazyky a problematika a aspekty aktuálního vědeckého diskursu.

Komparatistika

- Literární a jazykovědná komparatistika – přednáška, konverzatorium a seminář

V rámci tohoto modulu jsou projednávány různé přístupy k jazykovědě slovanských jazyků prostřednictvím srovnávání těchto jazyků, a to nejméně dvou jazyků z různých oblastí (východní, západní a jihovýchodní slovanské jazyky). Srovnávání je i přístup k vývoji slovanských literatur na pozadí kulturního a historického vývoje ve zbylé části Evropy.

Magisterský modul

- Magisterský seminář
- Předměty odpovídající zvolenému zaměření (jazyk, literatura nebo kultura) – přednáška, konzervatorium a cvičení
- Magisterská práce

Absolvent je způsobilý k systematickému a samostatnému zpracování náročných vědeckých témat dle svého zaměření s využitím poznatků získaných po dobu celého studia včetně použití relevantních pramenů a sekundární literatury. Je rovněž schopný vést vědecké rozpravy a diskutovat se svými oponenty. Jeho magisterská práce slouží k prokázání jeho schopnosti samostatně, obsahově a metodicky správně zpracovat odborné téma, které souvisí s některým z povinných modulů předchozího studia.

6.1.2 Zhodnocení situace

Podle slov lektorky Mgr. Michaely Kuklové z lektorátu ČJL na Vídeňské univerzitě zájem o češtinu ve Vídni trvá. V průběhu akademického roku 2008/2009 kurzy češtiny navštěvovalo asi 120 studentů.

Mimo výuku se čeští lektoři často podílejí i na dalších aktivitách, jež mají především u studentů, ale i u nejbližší veřejnosti, vzbudit zájem o češtinu, českou kulturu a o Česko vůbec, a motivovat ke studiu. V případě vídeňského lektorátu jde především o výměnné pobyty, které podporuje program zaměřený na bilaterální spolupráci ve vědě a kultuře Aktion Česká republika-Rakousko. Ve Vídni byly realizovány různé projekty, semináře, workshopy a zájezdy, lektorka se podílí na organizaci sympozií, konferencí a pořádání literárních večerů.⁴¹

6.2 Technická univerzita v Drážďanech

Kořeny Technické univerzity v Drážďanech sahají do roku 1828, kdy byla založena Královským saským technickým vzdělávacím ústavem, a jde o jedno z nejstarších technických vzdělávacích zařízení v Německu. Na Technické univerzitě v Drážďanech studuje momentálně asi 35 000 studentů, což z ní činí největší saskou univerzitu. V současnosti už vedle technických a přírodních věd nabízí i studium věd humanitních, společenských a medicíny. Tato v Německu jedinečná kombinace vědních oborů napomáhá mimo jiné k snadnějšímu pronikání vědy do společnosti.

Na svých 14 fakultách nabízí univerzita bakalářské, magisterské navazující i doktorské studijní programy. Institut slavistiky, který nabízí studium češtiny, spadá pod Fakultu jazykovědy, literatury a kulturních věd, která byla založena poměrně nedávno, v roce 1993. Kromě češtiny lze na Institutu slavistiky studovat ruštinu a polštinu a to v kombinaci s jiným slavistickým oborem. Na tento tříletý bakalářský studijní program navazuje dvouleté magisterské studium a kromě těchto programů mají studenti možnost studovat i vybraný slovanský jazyk se zaměřením na učitelství pro všeobecné vzdělávací školy.

⁴¹ Informace čerpány z výroční zprávy vídeňského lektorátu na stránkách Domu zahraničních služeb.

6.2.1 Možnosti studia

6.2.1.1 Bakalářský studijní program – Slavistika: čeština

Čeština v bakalářském studijním programu tvoří jeden ze dvou zvolených oborů. Lze ji spojit např. se studiem dějin, filozofie, teologie nebo umění. V průběhu studia student musí získat 70–76 CP⁴².

Cíle studia:

Studenti získávají především široký přehled v oblasti jazykovědy, literární vědy nebo kulturní nauky zvolené jazykové oblasti, což jsou zaměření, ze kterých si vybírají v průběhu studia. Samozřejmostí je i zvládnutí českého jazyka, prohlubování komunikačních kompetencí a zvyšování dosažené úrovně.

Studijní plán

V prvním ročníku studenti získávají přehled o jazykovědě, literární vědě a kulturní nauce pro bohemisty, to vše v rámci základního modulu. V modulu jazykovém systematiky rozvíjejí své komunikační kompetence, dostává se jim základního povědomí o zvoleném jazyce. Studenti jsou vedeni k rozvíjení schopností zabývat se problematikou věd základního modulu.

Ve druhém ročníku si studenti vybírají dvě zaměření ze tří (jazykověda, literární věda, kulturní nauka pro bohemisty) do rozšiřujícího modulu. V rámci modulu doplňujícího navštěvují semináře, z nichž alespoň jeden náleží ke třetí oblasti, kterou si nevybrali do rozšiřujícího modulu. Studenti na základě získaných poznatků umějí popsat a vysvětlit strukturu daného textu, kulturní jevy a komunikační struktury, umí analyzovat a klasifikovat jazykovědné a kulturně-analytické texty. V jazykovém modulu jsou neustále prohlubovány komunikační kompetence a jazykové povědomí.

Ve třetím ročníku si student volí jednu z oblastí rozšiřujícího modulu a věnuje se jí ve specializačním modulu a zbývajícím dvěma oblastem se věnuje na přednáškách doplňujícího modulu. V jazykovém modulu jsou neustále prohlubovány a rozšiřovány komunikační kompetence a znalosti o jazyce (češtině) tak, aby se student stal kompetentním uživatelem jazyka.

⁴² CP – Credit Points. Leistungspunkte – obdoba českého kreditního systému. Potřebná výše kreditů se liší podle kombinace předmětů.

Pokud si student vybral češtinu jako svůj hlavní obor, musí mimo jiné v rámci tohoto oboru napsat svou bakalářskou práci. Studenti mají na svou práci k dispozici 8 volných týdnů a téma práce se odvíjí z předmětů specializačního modulu.

Do odevzdání bakalářské práce je nutné doložit nejméně desetitýdenní pobyt v České republice. Tento pobyt je také zahrnut do hodnocení studenta a jsou mu za něj uděleny kredity.

Shrnutí:

1. ročník – všechny tři základní moduly + jazykový modul
2. ročník – 2 rozšiřující + 1 doplňující + 1 jazykový modul
3. ročník – 1 specializační + 2 doplňující + jazykový modul

Je tedy zřejmé, že student si postupně během studia formuje své zaměření příkládáním většího důrazu v rámci pohybu mezi moduly.

Výuce jazyka jsou v 1. a 2. ročníku vyhrazeny 4 hodiny týdně, ve 3. ročníku 3 hodiny.

6.2.1.2 Magisterský studijní program – Slavistika

Nový typ magisterského studijního programu platí teprve od akademického roku 2008/2009, tudíž jde o novinku. Základními cíly programu je další prohlubování a rozšiřování znalostí a vědomostí nabytých v předchozím studiu. Ke zvolenému slovanskému jazyku student začíná studovat druhý slovanský jazyk, včetně jeho kultury a literatury; student je postupně veden k samostatné vědecké činnosti. Program je dvouletý, druhý rok je kromě jazykového vzdělávání věnován publikační činnosti, redigování a prezentování.

6.2.3 Zhodnocení situace

Lektorka Mgr. Jana Krsička působí na drážďanském lektorátu od akademického roku 2008/2009. Mimo ni na univerzitě působí ještě jeden český lektor. Na svých kurzech se snaží studentům nabídnout jazykovou výuku odpovídající úrovni a výuku českých reálií. Náplň kurzů musela být upravena, jelikož semináře v původní podobě byly určeny pro studenty nového magisterského oboru, avšak do nového magisterského programu (právě od roku 2008/2009) byli zapsáni jen dva studenti. Došlo tudíž ke snížení obtížnosti kurzu a jeho zpřístupnění i méně pokročilým zájemcům. V bakalářských programech češtinu studovalo v akademickém roce 2008/2009 30 studentů.

Mimo studijním plánem pevně dané předměty jsou v každém semestru vypisovány tematicky zaměřené prosemináře (např. Česká kinematografie, Vývojové tendence v současné češtině...). Díky činnosti lektorky a příspěvkům Domu zahraničních služeb byla na drážďanském lektorátu zřízena česká filmotéka, studenti jsou informováni o českých akcích v nejbližším okolí. Pravidelně jsou organizovány konference a zváni odborníci z Česka na přednášky různého zaměření.

Velkým přínosem pro lekce češtiny je i přítomnost českých studentů, kteří v Drážďanech studují díky Erasmu.

6.3 Srovnání

6.3.1 Porovnání univerzit

Při srovnávání univerzit jako jsou Univerzita Vídeň a Technická univerzita v Drážďanech musíme vzít v potaz především jejich velikost. Vídeňská univerzita je mnohonásobně starší a navštěvuje ji více než dvakrát tolik studentů, což se odráží i na počtu zájemců o češtinu. V akademickém roce 2008/2009 to bylo asi 120 studentů ve Vídni proti 32 studentům v Drážďanech.

Na vídeňské univerzitě je zřejmá delší tradice a díky většímu zájmu studentů i mnohem větší propracovanost a hloubka bohemistických studií. Obě univerzity nabízejí češtinu v základním bakalářském a magisterském programu o stejné délce studia, ovšem v Drážďanech lze češtinu studovat pouze v kombinaci s jiným (třeba i slavistickým) oborem.

Co se týče výuky jazyků, ve Vídni mají studenti mnohem větší nabídku jazyků a během pětiletého studia (bc. + mgr.) se postupně seznamují se třemi z nich. V Drážďanech je tato nabídka omezena pouze na českou, ruskou a polskou filologii a ve studijním plánu je popisována výuka jednoho slovanského jazyka v bakalářském a přidání druhého v magisterském programu.

Studium ve Vídni je propracovanější do hloubky i včetně jeho magisterské etapy, v Drážďanech je obzvláště v druhé půlce studium zaměřeno více prakticky, upřednostňována je vědecká publikační činnost, prezentace a redigování.

Jak Rakousko, tak Německo hojně využívají blízkosti České republiky, díky čemuž se studenti snáz dostanou do kontaktu s rodilými mluvčími. V Rakousku výborně funguje

Aktion Česká republika-Rakousko, program zaměřený na spolupráci ve vědě a vzdělávání. V Německu je zase povinnou součástí studia pobyt v ČR, takže u obou škol se studenti setkávají se skutečnou češtinou, českou kulturou a společností.

6.3.2 Porovnání dle Rámce

Po srovnání studijního plánu a tabulek s charakteristikami jednotlivých úrovní podle SERR lze konstatovat, že bohemistické pracoviště ve Vídni nabízí studium češtiny na vysoké úrovni, jehož jednotlivé úrovně jsou srovnatelné s Rámcem, a tudíž absolventi oborů Slavistika a Čeština mohou být porovnáváni se studenty češtiny jako cizího jazyka z jiných, i zahraničních univerzit.

Podle kurikula a koncepce studia, jak je popisována ve studijním plánu, studenti získávají nezbytné kompetence, které umějí použít v praxi. Rozložení kurzů jednotlivých úrovní a návaznost výuky dalších cizích jazyků plně využívá všech výhod, jež skýtá studium příbuzných jazyků, jako jsou slovanské. Je nepochybné, že při studiu druhého či třetího slovanského jazyka se studenti již tolik nepotýkají s jeho základy, neboť čerpají z předchozích zkušeností, takže výuka je rychlejší, efektivnější a úspornější.

Podle cílů stanovených v kurikulu bakalářského oboru Slavistika by absolventi měli dosáhnout ve zvoleném hlavním jazyce úrovně B2 podle Rámce a ve zvoleném druhém cizím jazyce úrovně A2. V kurikulu magisterského programu Čeština dosažená úroveň specifikována není, ale po zvážení opisného vyjádření úrovně jazykových schopností absolventů oboru a cílů, jež studium sleduje, a po porovnání s tabulkami⁴³ SERR by těmto absolventům mohla být dle mého názoru přisouzena úroveň C1⁴⁴, ač jde samozřejmě o subjektivní hodnocení.

Z porovnání nadále vyplývá, že po vytvoření nezbytných komunikativních kompetencí a po kompletním pětiletém studiu jsou studenti schopni pracovat se složitými texty (obzvláště s texty lingvistické povahy nebo blízké jejich zaměření) a tvořit je, dokážou rozlišit jednotlivé styly, rozumí mluvenému i psanému projevu bez většího úsilí komunikačního partnera a

⁴³ Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2006. Při porovnávání bylo přihlédnuto k tabulkám v kapitolách 3–5 (s. 21–133), především tabulky na stranách 24, 27, 28, 60–89, 98 a 132.

⁴⁴ Jde o srovnání s referenčními úrovněmi určenými obecně cizím jazykům, referenční úrovně pro Češtinu jako cizí jazyk byly dosud popsány jen do úrovně B2.

zvládnou s ním diskutovat a oponovat mu, mají dostatečnou slovní zásobu k vyjádření svých názorů a dostatečnou sebejistotu v tomto vyjádření...

Studium Slavistiky a Češtiny ve Vídni je vhodně koncipováno a studentům může nabídnout dostatečnou přípravu pro další studium (jsou schopni např. sledovat přednášku v cizím jazyce a dělat si poznámky) či práci v ČR. Struktura studia je doplněna množstvím mimoškolních aktivit, jež zájem o studium a jazykové kompetence prohlubují, využívání výměnných studijních pobytů mezi oběma partnerskými zeměmi to jen potvrzuje. Veškerá spolupráce je navíc umocněna malou vzdáleností, jež ČR a Rakousko dělí, tudíž můžeme hovořit o ideálních podmínkách pro plnění cílů, k nimž směřuje zdejší bohemistické pracoviště.

Oproti tomu na Technické univerzitě v Drážďanech není upřesněno, jaké úrovně dosahují studenti po jazykové stránce. Vzhledem k poznatkům české lektorky lze vytušit, že náplň kurzů není jednotná a pevně daná, je přizpůsobována aktuálním potřebám studentů a snaží se studium spíše doplňovat a upevňovat. Často je také obtížnost upravována kvůli zpřístupnění kurzů vícero zájemcům.

Struktura studia češtiny a předmětová náplň na obou univerzitách je podobná. Vzhledem k tomu, že i v Drážďanech jsou studenti vedeni k samostatné vědecké práci a jsou vysíláni do České republiky, měly by jejich znalosti češtiny dosahovat podobné úrovně, jako je tomu u studentů z Vídně. Předpokládám tedy, že absolventi po pětiletém studiu dosahují alespoň úrovně B2, spíše však C1 v hlavním zvoleném slovanském jazyce. U druhého jazyka půjde pravděpodobně o dosažení úrovně B1, maximálně B2, jelikož je mu věnován prostor pouze v navazujícím magisterském studiu.

Obě srovnávané univerzity připravují bohemisty schopné rozumět i obtížným vědecky zaměřeným textům, analyzovat je a dále s nimi pracovat. Ve Vídni je více podporována výuka jazyků a studenti jsou obeznámeni i s českou kulturou, společenskými jevy a literaturou, možná i více do hloubky, než je tomu v Drážďanech. V Drážďanech je oproti tomu kladen důraz na samostatnou práci a schopnost produkovat a prezentovat výsledky své práce.

ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Podpora jazykové výuky, tedy i bohemistických pracovišť v zahraničí by podle EU a RE měla napomáhat především porozumění, vzájemné toleranci a respektu k odlišným kulturám. Mezi současnou českou a německou kulturou a společností však není zas tak moc výrazných rozdílů. Jde o středoevropské sousední státy se společnými dějinami a oboustrannými zkušenostmi s nepřírozeným a vynuceným soužitím navzdory jazykové, povahové i národnostní vzdálenosti. Veškerá nevraživost je však snad už tatam a současné vztahy jsou na dobré úrovni, nic tedy nebrání spolupráci na poli vzdělávání a kultury. V rámci všech tří zmíněných států funguje spolupráce a výměna informací, výuka jazyků a její oboustranná podpora funguje, navzdory nevyváženému postavení němčiny a češtiny na mezinárodní úrovni.

Veškerá bohemistická pracoviště (lektoráty i krajanské školy) splňují požadavky a cíle české jazykové politiky. Upevňují a rozšiřují povědomí o naší republice, kultuře i aktuální situaci v zemi, vzbuzují zájem u studentů i veřejnosti a to po celém světě.

K uplatnění Společného evropského referenčního rámce pro jazyky dochází postupně po celé Evropě. Jeho myšlenky a cíle jsou chválehodné a plně odpovídají jazykové politice Evropy i jednotlivých států. Na sledovaných pracovištích se Rámcem dle mého názoru řídí více Univerzita ve Vídni, ale jisté snahy se objevují i v Drážďanech. Na obou pracovištích jsou při studiu rozvíjeny všechny aspekty učebního procesu, jsou rozšiřována nabídka studovaných jazyků a podporována koncepce vícejazyčnosti. Obě univerzity se snaží svým studentům nabídnout učební programy globálního typu, které zdokonalují všechny složky jazyka a komunikační kompetence.

Ani u jedné z univerzit jsem nenašla zmínku o testování jazykových znalostí a kompetencí studentů na bázi mezinárodně uznávaných, nebo alespoň českými institucemi nebo školami organizovaných zkoušek. V charakteristice studijních oborů se zmínky o celkovém dosažení úrovně objevují minimálně. Ale na druhou stranu studenti často využívají možností studia v ČR, což jistou úroveň předpokládá. Každopádně všichni studenti mohou využít blízkosti ČR, kde je poměrně široká nabídka zkoušek z češtiny. Navíc studenti z Německa mají možnost skládat certifikované zkoušky CCE v Českém centru v Berlíně.

Při vytváření sylabů a koncepce vybraných oborů je nepochybně přihlédnuto ke studijním cílům a k požadovanému profilu absolventa. U Technické univerzity v Drážďanech

je díky menšímu počtu studentů navíc pracováno s náplní kurzů podle aktuálních potřeb studentů, je tudíž více brán ohled na jejich nevyvážené znalosti, dovednosti a kompetence. Obzvláště na rakouském pracovišti je využíváno obecného povědomí o jazyce získaného díky studiu pod vlivem vícejazyčné kompetence. Při výuce je hlavně díky podpoře českého MŠMT prostřednictvím fungujících lektorátů největším přínosem přítomnost rodilého mluvčího, jenž studentům může zprostředkovat opravdový jazyk a skutečný obraz své rodné země a její kultury nejlépe.

Bohemistika ve světě je má rozhodně smysl. Vždyť podporovanými bohemistickými pracovišti projde ročně několik tisícovek studentů po celém světě, kteří by se jindy s češtinou možná vůbec nesetkali. Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí by měl pokračovat i v následujících letech a počet lektorátů i krajanských pracovišť by se určitě měl nadále zvyšovat, protože jde o jednu z nejlepších možností, jak v zahraničí naši zemi prezentovat, nalákat k nám turisty, studenty i investory. Je to i jistý přínos pro náš ekonomický, kulturní a společenský rozvoj, kterému bychom se rozhodně neměli bránit.

POUŽITÁ LITERATURA

Council for Cultural Co-operation: Společný evropský referenční rámec pro jazyky.

Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2006.

Krajiny češtiny, 0/2009. Dům zahraničních služeb, Praha 2009.

Šebesta, K., Hájková, E.: Didaktické studie III: čeština jako cizí jazyk. Univerzita Karlova v Praze, Praha 2009.

Starkey, H.: Democratic citizenship, languages, diversity and human rights. Council of Europe, Strasbourg 2002.

Tahal, K.: A grammar of Czech as a foreign language. Factum CZ, s.r.o., 2010.

Jak se učit jazyky. Propagační leták Evropské komise a Rady Evropy.

Internetové zdroje:

MŠMT: www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/cesky-jazyk-v-zahranici

Dům zahraničních služeb: www.dzs.cz

Portálu Evropské unie: http://europa.eu/abc/euslides/index_cs.htm

Informační kancelář Rady Evropy:

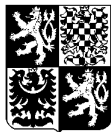
http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=27

Metodický portál RVP: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/8143/cestina-jako-cizi-jazyk-dle-serr.html>

Ústav slovanských studií při Vídeňské univerzitě: <http://slawistik.univie.ac.at/>

Ústav slovanských studií při Technické univerzitě v Drážďanech: http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/fakultaet_sprach_literatur_und_kulturwissenschaften/slavistik/studium

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 14. prosince 2005 č. 1622

**o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí
na léta 2006 až 2010**

V l á d a

I. s c h v a l u j e

1. program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí, obsažený v bodě II tohoto usnesení a zahrnující podporu krajanských komunit v zahraničí, realizovanou prostřednictvím vzdělávacích programů, spolkových kulturních projektů, programů záchrany krajanských škol, spolkových domů a dalšího českého kulturního dědictví v zahraničí a prostřednictvím poskytování asistenční pomoci těmto komunitám, a dále zahrnující zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí (dále jen „Program“),

2. zahrnutí výdajů na zabezpečení Programu do rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci strategie prezentace České republiky v zahraničí počínaje rokem 2006 do roku 2010 tak, jak je uvedeno v příloze č. 1 tohoto usnesení;

II. s o u h l a s í pro období let 2006 až 2010

1. se zřízením 15 dvousemestrálních (dělitelných na 30 semestrálních) a 60 čtyřtýdenních stipendijních míst ročně pro krajany ke studijním pobytům a jazykovým kursům na veřejných vysokých školách v České republice, s přijetím 20 vyučujících z řad krajanských komunit ročně do dvoutýdenního kursu metodiky výuky českého jazyka v České republice a s vysláním 12 českých učitelů ročně ke krajanským komunitám v zahraničí včetně jejich vybavení učebními materiály,

2. s podporou stávajících 48 lektorátů českého jazyka a literatury v zahraničí, se zřizováním a obsazováním nových lektorátů v zahraničí a vysláním nejvýše 15 učitelů českého jazyka a literatury ročně, včetně jejich vybavení učebními materiály, jakož i s možností poskytovat jednorázové zásilky učebních materiálů těm institucím v zahraničí, kde je vyučován český jazyk pouze místními lektory/bohemisty a kde je tato forma podpory doporučena Ministerstvem zahraničních věcí České republiky,

3. s poskytováním finančních prostředků na konkrétní kulturní projekty krajanských spolků a společností přátel České republiky v zahraničí sloužící k posilování vazeb s původní vlastí a k propagaci České republiky v zahraničí, které budou spolkům přidělovány formou peněžních darů do zahraničí,

4. s poskytováním finančních prostředků, které budou sloužit k údržbě a opravě krajanských škol, spolkových domů, drobných památníků a dalších prvků českého kulturního dědictví v zahraničí, a s poskytováním prostředků na asistenční pomoc krajanským komunitám v zahraničí, a to formou peněžních darů do zahraničí;

III. u k l á d á

1. 1. místopředsedovi vlády a ministru financí

a) zajistit v letech 2007 a 2008 financování Programu vytvořením samostatné položky výdajů Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí, a to v rámci specifického ukazatele Transfery mezinárodním organizacím, zahraniční pomoc, v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa s tím, že ve střednědobém výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2007 a 2008 bude zdrojem financování tohoto výdaje snížení rozpočtovaných prostředků v položce výdajů Příspěvky mezinárodním organizacím a peněžní dary krajanským spolkům a vybraným institucím do zahraničí tak, jak je uvedeno v příloze č. 1 tohoto usnesení s tím, že samostatná položka Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí bude vytvořena v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa i pro léta 2009 a 2010,

b) přihlédnout každoročně při sestavování návrhu státního rozpočtu České republiky a jeho střednědobého výhledu k podkladům uvedeným v bodě III/2 tohoto usnesení,

c) převést na základě žádostí o provedení rozpočtových opatření finanční prostředky schválené ve státním rozpočtu České republiky na realizaci Programu v příslušném roce z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtových kapitol příslušných resortů,

2. ministru zahraničních věcí předkládat vládě

a) nejpozději vždy do 21. května každého kalendářního roku návrh konkrétních finančních výdajů, v členění podle jednotlivých kapitol státního rozpočtu, na podporu českého kulturního dědictví v zahraničí pro následující rozpočtový rok a výhled rozpočtu pro následující dva roky s tím, že návrhy nepřekročí limity uvedené v příloze č. 1 tohoto usnesení,

b) vždy do 31. března každého kalendářního roku přehled výdajů uskutečněných za uplynulý rok včetně stručného vyhodnocení jejich přínosu k prezentaci České republiky v zahraničí s tím, že v roce 2010 bude provedeno celkové vyhodnocení a zvážení realizace dalšího pětiletého cyklu,

3. ministru zahraničních věcí zajišťovat ve spolupráci s ministryní školství, mládeže a tělovýchovy podle bodu II/1 tohoto usnesení výběr uchazečů ke stipendijním pobytům a jazykovým kursům na veřejných vysokých školách v České republice, výběr vyučujících z řad krajanů k účasti na metodických kursech výuky českého jazyka v České republice, výběr českých učitelů pro působení u krajanských komunit v zahraničí a jejich vysílání v souladu s Postupem pro zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí, uvedeným v příloze č. 2 tohoto usnesení, a zabezpečovat tyto pobyty a kursy též po organizační a technické stránce,

4. ministryni školství, mládeže a tělovýchovy zajišťovat

a) po dohodě s ministrem zahraničních věcí podle bodu II/2 tohoto usnesení po organizační a materiální stránce výuku českého jazyka a literatury v zahraničí, včetně vysílání lektorů a učitelů, v souladu s Postupem pro zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí, uvedeným v příloze č. 2 tohoto usnesení,

b) na doporučení ministra zahraničních věcí jednorázové vybavování těch pracovišť s výukou českého jazyka a literatury, kde je výuka vedena pouze místními lektory/bohemisty,

5. ministru zdravotnictví zajišťovat poskytování nezbytné zdravotní péče stipendistům a vyučujícím přijatým ke stipendijním a metodickým pobytům a jazykovým kursům v České republice.

Provedou:

1. místopředseda vlády a
ministr financí,
ministryně školství, mládeže
a tělovýchovy,
ministři zahraničních věcí,
zdravotnictví

1. místopředseda vlády
Mgr. Bohuslav S o b o t k a

PŘÍLOHA Č. 2

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha č. 1

k usnesení vlády

ze dne 14. prosince 2005 č. 1622

Souhrnné plánované výdaje na léta 2006 až 2010 včetně předpokládaného

2% meziročního inflačního nárůstu

v tis. Kč

	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
1.	18 000	18 360	18 727	19 102	19 484	93 673
2.	17 000	17 340	17 687	18 041	18 401	88 469
3.	10 165	10 368	10 576	10 787	11 003	52 899
4.	10 000	10 200	10 404	10 612	10 824	52 040
Celkem	55 165	56 268	57 394	58 542	59 712	287 081

Finanční částky uvedené v tabulce nebudou překročeny.

1. Krajský vzdělávací program (každoročně až 15 dvousemestrálních nebo 30 jednosemestrálních pobytů, 60 čtyřtýdenních stipendijních míst v letním jazykovém kursu, přijetí 20 vyučujících z řad krajanů k metodickým pobytům, vyslání 12 českých učitelů ke krajským komunitám).
2. Podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí včetně vysílání lektorů a učitelů.
3. Kulturní projekty krajských spolků a společností přátel České republiky v zahraničí.
4. Údržba a opravy krajských škol, spolkových domů, drobných památníků a dalších prvků českého kulturního dědictví v zahraničí a asistenční pomoc.

Všechny prostředky na zabezpečení Programu budou zahrnuty do kapitoly Všeobecná pokladní správa (dále jen „kapitola VPS“); finanční prostředky na pokrytí bodu 1 budou převáděny z kapitoly VPS do rozpočtových kapitol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a Ministerstva zdravotnictví (dále jen „MZdr“); finanční prostředky na pokrytí bodu 2 budou převáděny z kapitoly VPS do rozpočtové kapitoly MŠMT; finanční prostředky na pokrytí bodů 3 a 4 budou převáděny z kapitoly VPS do rozpočtové kapitoly Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“).

Finanční krytí Programu v roce 2006

Výdaje na realizaci Programu v roce 2006 budou hrazeny v rámci státního rozpočtu České republiky, z kapitoly VPS bez dalších dodatečných nároků vůči rozpočtu.

Výdaje spojené s bodem 1, tj. 18 000 tis. Kč, budou uhrazeny z účelové položky Zahraniční rozvojová spolupráce a převedeny do rozpočtové kapitoly MŠMT (ve výši 17 800 tis. Kč) a do rozpočtové kapitoly MZdr (ve výši 200 tis. Kč).

Výdaje spojené s body 2, 3 a 4, tj. 17 000 tis. Kč, 10 165 tis. Kč a 10 000 tis. Kč, budou uhrazeny z účelové položky Příspěvky mezinárodním organizacím a peněžní dary krajským spolkům a vybraným institucím do zahraničí, která je součástí specifického dílčího ukazatele Transfery mezinárodním organizacím, zahraniční pomoc, přičemž výdaje na realizaci bodu 2 budou převedeny do rozpočtové kapitoly MŠMT, výdaje spojené s body 3 a 4 budou převedeny do rozpočtové kapitoly MZV.

Finanční krytí Programu v letech 2007 a 2008

Výdaje na realizaci Programu v letech 2007 a 2008 budou hrazeny v rámci střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2007 a 2008, schváleného usnesením vlády ze dne 7. září

2005 č. 1131, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2006 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2007 a 2008 a střednědobých výdajových rámců na léta 2007 a 2008, a to z kapitoly VPS, specifický dílčí ukazatel v gesci MZV Transfery mezinárodním organizacím, zahraniční pomoc, nově zřízená výdajová položka Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí, a to ve všech čtyřech bodech Programu, neboť předchozí krytí výdajů krajanského vzdělávacího programu (bod 1) bude v rámci zahraniční rozvojové spolupráce ukončeno rokem 2006. Do této nové výdajové položky budou přesunuty finanční prostředky z položky Příspěvky mezinárodním organizacím a peněžní dary krajanským spolkům a vybraným institucím do zahraničí. Celkový limit požadovaných finančních prostředků na léta 2007 a 2008 nepřekročí částky uvedené v tabulce.

Finanční krytí Programu v letech 2009 a 2010

Střednědobý výhled státního rozpočtu České republiky na léta 2009 a 2010 bude sestavován v roce 2007 a prostředky na Program budou rozpočtovány v kapitole VPS přímo ve výdajové položce Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí. Celkový limit požadovaných finančních prostředků na léta 2009 a 2010 nepřekročí částky uvedené v tabulce.

PŘÍLOHA Č. 3

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha č. 2

k usnesení vlády
ze dne 14. prosince 2005 č. 1622

P o s t u p

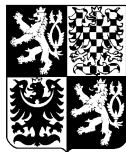
pro zabezpečení výuky českého jazyka a literatury v zahraničí

1. Lektor českého jazyka a literatury (dále jen „lektor“) je vyslán do zahraničí v rámci plnění dvoustranných smluvních závazků na úseku školské spolupráce mezi Českou republikou a partnerským státem.
2. Učitel českého jazyka a literatury (dále jen „učitel“) je vyslán do zahraničí jako učitel ke krajanské komunitě nebo na základě zájmu České republiky podpořit v daném státě výuku českého jazyka a literatury, případně na základě plnění mezinárodních smluv, kde nelze dojednat či aplikovat reciproční výměnu lektora.
3. Zájemci o výuku českého jazyka a literatury v zahraničí musí mít ukončené vysokoškolské studium (magisterský, případně doktorský studijní program) v oboru český jazyk, nejlépe v kombinaci s literaturou či jiným světovým jazykem. Znalost cizího jazyka získaná jiným způsobem musí být doložena certifikáty, dokladem o státní jazykové zkoušce apod. Výhodou je pedagogická praxe na vysoké škole, spolupráce s Letní školou slovanských studií na vysokých školách, praxe ve výuce českého jazyka pro cizince apod. V případě učitelů vysílaných ke krajanským komunitám je výhodou nejméně dvouletá praxe ve výuce českého jazyka na základní nebo střední škole, hra na hudební nástroj a zájem o taneční nebo dramatické aktivity.
4. MŠMT a Dům zahraničních služeb MŠMT zveřejňují průběžně informace o nabídkách míst pro lektory/učitele v zahraničí včetně upřesnění kvalifikačních požadavků vztažených k danému státu či škole a dalších podmínek.
5. Zájemci zasílají své přihlášky na základě zveřejněných nabídek průběžně odboru mezinárodních vztahů MŠMT nebo Domu zahraničních služeb MŠMT.
6. Výběr lektorů/učitelů provádí komise pro výběr lektorů/učitelů českého jazyka a literatury (dále jen „Komise“). Komisi tvoří zástupci MZV, MŠMT, Domu zahraničních služeb MŠMT a podle potřeby také experti pro oblast výuky českého jazyka a literatury.
7. Komise vybere na základě podmínek přijímající školy nebo instituce 1 až 3 kandidáty na místo lektora v zahraničí. MŠMT oznámí počátkem kalendářního roku nominaci zahraničnímu partnerovi prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky v příslušném státě. Následně provede přijímající škola nebo instituce výběr lektora pro daný akademický rok. Rozhodnutí zahraničního partnera o výběru nového lektora předá příslušný zastupitelský úřad České republiky zpět MŠMT.

8. O výběru lektora zahraničním partnerem informuje MŠMT všechny nominované kandidáty a Dům zahraničních služeb MŠMT.
9. Vysílání lektorů/učitelů českého jazyka a literatury do zahraničí realizuje Dům zahraničních služeb MŠMT.
10. Vyslání lektora se realizuje na základě smlouvy uzavřené mezi Domem zahraničních služeb MŠMT a lektorem podle § 51 občanského zákoníku. Dům zahraničních služeb MŠMT poskytne lektorovi:
 - a) příspěvek k úhradě zvýšených životních nákladů lektora ve státě jeho působení (analogicky k úpravě obsažené ve vyhlášce č. 613/2004 Sb., o základních sazbách stravného v cizí měně pro rok 2005, tj. jako kapesné ve výši 40 % po dobu dvanácti měsíců v roce působení lektora v příslušném státě; vzhledem k tomu, že je uvedena vyhláška každoročně vždy k 1. lednu aktualizována, zajistí Dům zahraničních služeb MŠMT vždy v lednu nové propočty příplatku lektorům),
 - b) náhradu výdajů spojených s přepravou osobních věcí lektora do místa jeho působení v zahraničí a zpět do České republiky do výše nákladů za přepravu, jejíž způsob určí Dům zahraničních služeb MŠMT (analogicky k § 6 nařízení vlády č. 62/1994 Sb., o poskytování náhrad některých výdajů zaměstnancům rozpočtových a příspěvkových organizací s pravidelným pracovištěm v zahraničí, ve znění pozdějších předpisů),
 - c) náhradu výdajů na dopravu lektora z České republiky do místa působení v zahraničí a zpět a na dopravu na každoroční dovolenou v České republice a zpět do místa působení (analogicky k úpravě obsažené v zákoně č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů, a v navazujících prováděcích předpisech),
 - d) průběžné vybavování lektorátů českého jazyka studijními pomůckami, periodiky a beletrií včetně úhrady s tím souvisejícího poštovního (rozsah a obsah vybavování lektorátů českého jazyka a literatury stanoví podle potřeb jednotlivých lektorátů Dům zahraničních služeb MŠMT po předchozím souhlasu MŠMT),
 - e) náhradu výdajů spojených s povolením pobytu, případně pracovním povolením lektora ve státě působení,
 - f) náhradu výdajů za lékařské prohlídky, doporučená očkování lektora související s jeho vysláním do státu působení a za test HIV, bude-li přijímající zahraniční školou nebo institucí požadován.
11. Vyslání učitele se realizuje na základě pracovní smlouvy uzavřené mezi Domem zahraničních služeb MŠMT a učitelem. Dům zahraničních služeb MŠMT poskytne učiteli plat v souladu se zákonem č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, nařízením vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, úhradu některých plateb podle nařízení vlády č. 62/1994 Sb., o poskytování náhrad některých výdajů zaměstnancům rozpočtových a příspěvkových organizací s pravidelným pracovištěm v zahraničí, ve znění pozdějších předpisů, a dále pak:
 - a) náhradu výdajů na dopravu učitele z České republiky do místa působení v zahraničí a zpět a na dopravu na každoroční dovolenou v České republice a zpět do místa působení, pokud je pracovní poměr uzavřen nejméně na dobu pěti měsíců,
 - b) průběžné vybavování působiště učitele studijními pomůckami, periodiky a beletrií včetně úhrady poštovního s tím spojeného; rozsah a obsah vybavování stanoví podle místních potřeb v případě učitele při krajské komunitě MZV ve spolupráci s Domem zahraničních služeb MŠMT, v případě ostatních učitelů Dům zahraničních služeb MŠMT po předchozím souhlasu MŠMT,
 - c) náhradu výdajů spojených s povolením pobytu, případně pracovním povolením učitele ve státě působení,
 - d) náhradu výdajů za lékařské prohlídky, doporučená očkování učitele související s jeho vysláním do státu působení a za test HIV, bude-li přijímající zahraniční školou nebo institucí požadován.

12. Lektor/učitel je vysílán Domem zahraničních služeb MŠMT do zahraničí na dobu 1 roku až 3 let. Dům zahraničních služeb MŠMT sjedná smlouvu s lektorem/učitelem na jeden akademický rok. Podmínkou pro prodloužení platnosti smlouvy o další akademický rok je kladné vyjádření lektora/učitele a souhlasné stanovisko zahraniční školy nebo instituce, kde působí. Tyto doklady lektor/učitel předloží Domu zahraničních služeb MŠMT. Rozhodnutí o pokračování činnosti lektora/učitele v zahraničí a tím i prodloužení platnosti smluvního vztahu mezi lektorem/učitelem a Domem zahraničních služeb MŠMT přísluší Komisi.
13. Vysílaný lektor/učitel se zaváže smlouvou s Domem zahraničních služeb MŠMT:
 - a) vyučovat na řádné odborné a metodické úrovni český jazyk a literaturu a seznamovat s reáliemi České republiky v místě vyslání,
 - b) zaslat kopii pracovní smlouvy, jakmile je uzavřena se zahraniční školou nebo institucí (případně kopii smlouvy o stipendijním pobytu),
 - c) zasílat každoročně nejpozději vždy do 31. ledna Domu zahraničních služeb MŠMT zprávu o činnosti při výuce českého jazyka a literatury v místě vyslání.
14. Vztahy, které nebudou upraveny smlouvou mezi Domem zahraničních služeb MŠMT a vysílaným lektorem/učitelem, se řídí ustanoveními občanského zákoníku a v případě vysílaného učitele zákoníkem práce.
15. Vedle podpory výuky českého jazyka a literatury prostřednictvím lektorů/učitelů v zahraničí může MŠMT poskytovat jednorázově vybavení (například učebnice, slovníky, mapy, propagační materiály o České republice, beletrii apod.) pro potřebu výuky českého jazyka a literatury na základních, středních a vysokých školách v zahraničí. Takto mohou být vybavována pouze pracoviště, kde nepůsobí lektor/učitel vysílaný z České republiky. Vybavení je možné poskytnout pouze na základě písemného požadavku MZV. Studijní materiály budou zasílány prostřednictvím MZV a příslušného zastupitelského úřadu České republiky.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY
ze dne 8. října 2008 č. 1256

o změně programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí
na léta 2006 - 2010, schváleného usnesením vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622,
o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 - 2010,
a o změně způsobu jeho financování od roku 2009

Vláda

I. souhlasí

1. se změnou financování programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 - 2010, schváleného usnesením vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622, o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 – 2010, tak, že počínaje rokem 2009 budou příslušné finanční prostředky rozpočtovány v rozpočtových kapitolách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva zdravotnictví,

2. s tím, že počínaje rokem 2009 dojde ke sloučení obou dílčích programů v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a obou dílčích programů v gesci Ministerstva zahraničních věcí do jednoho dílčího programu pro každý resort za účelem flexibilnějšího a efektivnějšího využití prostředků,

3. s přijetím 3 studentů ke studiu v oboru pedagogika uskutečňovaném na středních odborných školách v České republice a s vysláním 13 českých učitelů ročně ke krajským komunitám v zahraničí;

II. schvaluje Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v roce 2009, včetně použití finančních prostředků na zabezpečení tohoto programu, uvedený v příloze č. 1 tohoto usnesení;

III. mění usnesení vlády ze dne 14. prosince 2005 č. 1622 tak, že se

1. z textu ustanovení bodu III/1a vypouští slova „s tím, že samostatná položka Podpora českého kulturního dědictví v zahraničí bude vytvořena v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa i pro léta 2009 a 2010“,

2. z textu bodu III/1 vypouští písmeno c),

3. v bodě III/2a slova „do 21. května“ nahrazují slovy „do 30. listopadu“,

4. přílohy č. 1 a č. 2 uvedeného usnesení nahrazují přílohami č. 2 a č. 3 tohoto usnesení;

IV. **ukládá** ministrům školství, mládeže a tělovýchovy, zahraničních věcí a zdravotnictví i nadále zabezpečovat plynulou realizaci jednotlivých etap dílčích programů na podporu českého kulturního dědictví v zahraničí.

Provedou:

ministři školství,
mládeže a tělovýchovy,
zahraničních věcí,
zdravotnictví

1. místopředseda vlády

Jiří Čunek v. r.

PŘÍLOHA Č. 5

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha č. 1

k usnesení vlády

ze dne 8. října 2008 č. 1256

Program podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v roce 2009

Program na rok 2009 předpokládá čerpání prostředků v celkové výši 58 542 tis. Kč.

V rámci sloučených programů MŠMT se předpokládá čerpání prostředků do výše 36 931 tis. Kč s participací MZdr ve výši 212 tis. Kč k úhradě případných nutných zdravotních výdajů účastníků krajských vzdělávacích programů na území ČR (viz tab.1 k vzdělávacímu programu a tab.2 k lektorátům). V rámci sloučených programů MZV se předpokládá čerpání prostředků do výše 21 399 tis. Kč (viz příložená tab. 3).

Celkový limit požadovaných prostředků na rok 2009 nebude překročen.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	36 931 tis. Kč
Ministerstvo zdravotnictví	212 tis. Kč
Ministerstvo zahraničních věcí	21 399 tis. Kč
Celkem	58 542 tis. Kč

PŘÍLOHA Č. 6

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha č. 2

k usnesení vlády

ze dne 8. října 2008 č. 1256

**Souhrnné plánované výdaje na léta 2006 – 2010 v tis. Kč včetně předpokládaného
2% meziročního inflačního nárůstu**

	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
1.	18 000	18 360	18 727	36 931	37 669	
2.	17 000	17 340	17 687	212	216	182 142
3.	10 165	10 368	10 576			
4.	10 000	10 200	10 404	21 399	21 827	104 939
Celkem	55 165	56 268	57 394	58 542	59 712	287 081

Finanční částky ve výše uvedené tabulce nebudou překročeny.

1. Krajský vzdělávací program (každoročně až 15 dvousemestrálních, nebo 30 jednosemestrálních pobytů, 60 čtyřtýdenních stipendijních míst v letním jazykovém kursu, přijetí 20 vyučujících z řad krajanů k metodickým pobytům, vyslání 13 českých učitelů ke krajským komunitám, přijetí nejvýše 3 studentů ke středoškolskému studiu).
2. Podpora výuky českého jazyka a literatury v zahraničí včetně vysílání lektorů a lektorů-učitelů.
3. Kulturní projekty krajských spolků a společností přátel České republiky v zahraničí.
4. Údržba a opravy krajských škol, spolkových domů, drobných památníků a dalších prvků českého kulturního dědictví v zahraničí a asistenční pomoc.

Všechny prostředky na zabezpečení Programu byly do roku 2008 včetně zahrnuty do kapitoly Všeobecná pokladní správa (dále jen „kapitola VPS“); finanční prostředky na pokrytí bodu 1 byly převáděny z kapitoly VPS do rozpočtových kapitol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a Ministerstva zdravotnictví (dále jen „MZdr“), finanční prostředky na pokrytí bodu 2 byly převáděny z kapitoly VPS do rozpočtové kapitoly MŠMT, finanční prostředky na pokrytí bodů 3 a 4 byly převáděny z kapitoly VPS do rozpočtové kapitoly Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“). MZdr participuje pouze na úhradě případných nutných zdravotních výdajů účastníků krajských vzdělávacích programů na území ČR.

Počínaje rokem 2009 budou výdaje na zabezpečení Programu podpory českého kulturního dědictví na léta 2006 až 2010 s odvoláním na usnesení z 25. července 2007 č. 841 ke Kontrolnímu závěru Nejvyššího kontrolního úřadu z kontrolní akce č. 06/24 Prostředky státního rozpočtu zahrnuté do kapitoly Všeobecná pokladní správa, přesunuty z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtových kapitol jednotlivých účastníků Programu, tj. MŠMT, MZV a MZdr, a tam účelově vázány na úhradu výdajů dosavadních dílčích programů.

Počínaje rokem 2009 budou oba dílčí programy MŠMT (dosud program 1+2) a oba dílčí programy MZV (dosud program 3+4) sloučeny do jednoho společného programu pro každý resort, čímž bude umožněno flexibilnější poskytování prostředků na aktuální akce (viz předkládací zpráva k novelizaci usnesení).

Finanční krytí Programu v letech 2009 a 2010:

Od roku 2009 se výdaje na zabezpečení Programu podpory českého kulturního dědictví na léta 2006 až 2010 s odvoláním na usnesení z 25. července 2007 č. 841 ke Kontrolnímu závěru Nejvyššího kontrolního úřadu z kontrolní akce č. 06/24 Prostředky státního rozpočtu zahrnuté do kapitoly Všeobecná pokladní správa, přesouvají z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtových kapitol jednotlivých účastníků Programu, tj. MŠMT (36 931 tis. Kč na rok 2009 a 37 669 tis. Kč na rok 2010), MZV (21 399 tis. Kč na rok 2009 a 21 827 tis. Kč na rok 2010) a MZdr (212 tis. Kč na rok 2009 a 216 tis. Kč na rok 2010), a tam budou účelově vázány pro dosavadní dílčí programy.

Celkový limit požadovaných prostředků na léta 2009 a 2010 nepřekročí částky uvedené v tabulce.

Výhled programu podpory českého kulturního dědictví do dalších let

Rokem 2010 končí platnost současného programu podpory českého kulturního dědictví, schváleného usnesením vlády č. 1622/2005, na jehož základě byla po dobu pěti let poskytována pomoc a podpora spolkům českých krajských komunit v zahraničí.

Po dobu jeho implementace se jak MZV, tak učitelé a lektori vyslaní MŠMT, průběžně setkávali a setkávají se setrvalými požadavky krajských komunit o podporu spolkové činnosti ze strany České republiky a neutuchajícím zájmem o studium českého jazyka a literatury. Není divu, protože důležitým momentem pomoci krajským spolkům a společnostem přátel je celkový synergický efekt, kdy výsledný účinek převyšuje prostý součet položek. Např. opravou krajských objektů se vytvářejí podmínky ke zlepšení výuky českého jazyka, k vyslání českého učitele, k růstu významu a společenské prestiže místní české komunity v oblasti působnosti, a tak se druhotně vytvářejí i předpoklady pro možnost působení dalších českých subjektů v regionu.

PŘÍLOHA Č. 7

Tabulka 2 Společné referenční úrovně: sebehodnocení (1. část)

		A1	A2	B1
Porozumění	Poslech	Rozumím známým slovům a zcela základním frázím týkajícím se mé osoby, mé rodiny a bezprostředního konkrétního okolí, pokud lidé hovoří pomalu a zřetelně.	Rozumím frázím a nejběžnější slovní zásobě vztahující se k oblastem, které se mě bezprostředně týkají (např. základní informace o mně a mé rodině, o nakupování, místopisu, zaměstnání). Dokážu pochopit smysl krátkých jasných, jednoduchých zpráv a hlášení.	Rozumím hlavním myšlenkám vysloveným spisovným jazykem o běžných tématech, se kterými se setkávám v práci, ve škole, ve volném čase atd. Rozumím smyslu mnoha rozhlasových a televizních programů týkajících se současných událostí nebo témat souvisejících s oblastmi mého osobního či pracovního zájmu, pokud jsou vysloveny poměrně pomalu a zřetelně.
	Čtení	Rozumím známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěskách, plakátech nebo v katalozích.	Umím číst krátké jednoduché texty. Umím vyhledat konkrétní předvídatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. v inzerátech, prospektech, jídelních lístcích a jízdních řádech. Rozumím krátkým jednoduchým osobním dopisům.	Rozumím textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k mé práci. Rozumím popisům událostí, pocitů a přání v osobních dopisech.
Mluvení	Ústní interakce	Umím se jednoduchým způsobem domluvit, je-li můj partner ochoten zopakovat pomaleji svou výpověď nebo ji přeformulovat a pomoci mi formulovat, co se snažím říci. Umím klást jednoduché otázky a na podobné otázky odpovídat, pokud se týkají mých základních potřeb nebo jde-li o věci, jež jsou mi důvěrně známé.	Umím komunikovat v jednoduchých běžných situacích vyžadujících jednoduchou přímou výměnu informací o známých tématech a činnostech. Zvládnou velmi krátkou společenskou konverzaci, i když obvykle nerozumím natolik, abych konverzaci sám/sama dokázal(a) udržet.	Umím si poradit s většinou situací, které mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Dokážu se bez přípravy zapojit do hovoru o tématech, která jsou mi známá, o něž se zajímám nebo která se týkají každodenního života (např. rodiny, koníčků, práce, cestování a aktuálních událostí).
	Samostatný ústní projev	Umím jednoduchými frázemi a větami popsat místo, kde žiji, a lidi, které znám.	Umím použít řadu frází a vět, abych jednoduchým způsobem popsal(a) vlastní rodinu a další lidi, životní podmínky, dosažené vzdělání a své současné nebo předchozí zaměstnání.	Umím jednoduchým způsobem spojovat fráze, abych popsal(a) události a své zážitky, sny, naděje a cíle. Umím stručně odůvodnit a vysvětlit své názory a plány. Umím vyprávět příběh nebo přiblížit obsah knihy či filmu a vyjádřit své reakce.
Pisání	Písemný projev	Umím napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umím vyplnit formuláře obsahující osobní údaje, například své jméno, národnost a adresu při přihlašování v hotelu.	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a zprávy týkající se mých základních potřeb. Umím napsat velmi jednoduchý osobní dopis, například poděkování.	Umím napsat jednoduché souvislé texty na témata, která dobře znám nebo která mě osobně zajímají. Umím psát osobní dopisy popisující zážitky a dojmy.

		B2	C1	C2
Porozumění	Poslech	Rozumím delším promluvám a přednáškám a dokážu sledovat i složitou výměnu názorů, pokud téma dostatečně znám. Rozumím většině televizních zpráv a programů týkajících se aktuálních témat. Rozumím většině filmů ve spisovném jazyce.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým, a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Bez potíží rozumím jakémukoli druhu mluveného projevu, živého či vysílaného. Pokud mám trochu času zvyknout si na specifické rysy výslovnosti rodilého mluvčího, nemám potíže porozumět ani tehdy, mluví-li rychle.
	Čtení	Rozumím článkům a zprávám zabývajícím se současnými problémy, v nichž autoři zaujímají konkrétní postoje či stanoviska. Rozumím textům současné prózy.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým, a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborné články a krásná literatura.
Mluvení	Ústní interakce	Dokážu se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že mohu vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími. Dokážu se aktivně zapojit do diskuse o známých tématech, vysvětlovat a obhajovat své názory.	Umím se vyjadřovat plynule a pohotově bez příliš zjevného hledání výrazů. Umím používat jazyk pružně a efektivně pro společenské a pracovní účely. Umím přesně formulovat své myšlenky a názory a vhodně navazovat na příspěvky ostatních mluvčích.	Dokážu se zapojit do jakékoli konverzace nebo diskuse. Zním dobře idiomatické a hovorové výrazy. Umím se plynule vyjadřovat a přesně sdělovat jemnější významové odstíny. Narazím-li při vyjadřování na nějaký problém, dokážu svou výpověď přeformulovat tak, že to ostatní ani nepostřehnou.
	Samostatný ústní projev	Dokážu se srozumitelně a podrobně vyjadřovat k široké škále témat, která se vztahují k oblasti mého zájmu. Umím vysvětlit své stanovisko k aktuálním otázkám a uvést výhody a nevýhody různých řešení.	Umím jasně a podrobně popsat složitá témata, rozšiřovat je o témata vedlejší, rozvíjet konkrétní body a zakončit svou řeč vhodným závěrem.	Umím podat jasný plynulý popis nebo zdůvodnění stylem vhodným pro daný kontext a opírajícím se o efektivní logickou strukturu, která pomáhá posluchači všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je.
Psaní	Písemný projev	Umím napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat souvisejících s mými zájmy. Umím napsat pojednání nebo zprávy, předávat informace, obhajovat nebo vyvracet určitý názor. V dopise dovedu zdůraznit, čím jsou pro mne události a zážitky osobně důležité.	Umím se jasně vyjádřit, dobře uspořádat text a podrobně vysvětlit svá stanoviska. Umím psát podrobné dopisy, pojednání nebo zprávy o složitých tématech a zdůraznit to, co považuji za nejdůležitější. Umím zvolit styl textu podle toho, jakému typu čtenáře je určen.	Umím napsat jasný plynulý text vhodným stylem. Dokážu napsat složité dopisy, zprávy nebo články a vystavět text logicky tak, aby pomáhal čtenáři všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je. Umím psát resumé a recenze odborných nebo literárních prací.

PŘÍLOHA Č. 8

Tabulka 3 Společné referenční úrovně: kvalitativní aspekty užitého mluveného jazyka (1. část)

	Rozsah	Správnost	Plynulost	Interakce	Koherece
C2	Dokáže velmi pružně přeformulovat myšlenky pomocí odlišných způsobů jazykového vyjádření, aby přesně vyjádřil(a) jemné významové odstíny, kladl(a) důraz, rozlišoval(a) a eliminoval(a) mnohoznačnost. Ovládá také dobře idiomatické a hovorové výrazy.	Dokáže důsledně ovládat gramatiku jazyka v její komplexnosti, i když věnuje pozornost něčemu jinému (např. promyšlení dalšího sdělení a sledování reakce jiných).	Dokáže se spontánně vyjadřovat v plné šíři a s přirozenou hovorovou plynulostí. Jakémukoli problému se dokáže vyhnout nebo se vrátit zpět a napravit jej tak hladce, že to jeho/její partner v promluvě sotva postřehne.	Dokáže se snadno a doveďterace a dokáže si uvědomovat a používat klíčové signály neverbální a intonační povahy bez zjevného úsilí. Umí za členit svůj příspěvek do společně vytvářené promluvy, přičemž střídání partnerů v promluvě, odkazování a činění nárazek probíhá na prostopřirozeně.	Dokáže vytvořit koherentní a kohezní promluvu a přitom plně a vhodně použít rozmanité slohotvorné útvary a širokou škálu spojovacích výrazů a jiných kohezních prostředků.
C1	Dobře ovládá široký rozsah jazyka, který mu/ji umožňuje vybírat si formulace tak, aby se vyjádřil(a) jasně a na odpovídající stylové rovině k široké škále obecných, akademických, profesních témat či témat týkajících se volného času, aniž by musel(a) jazykově redukovat to, co chce vyjádřit.	Dodržuje důsledně vysoký stupeň gramatické správnosti. Zřídka se dopouští systémových chyb a tyto chyby jsou sotva postřehnutelné, ale pokud se objeví, obvykle jsou opraveny.	Dokáže se plynule a spontánně vyjadřovat bez většího úsilí. Pouze koncepčně obtížný předmet hovoru může přiblížit přirozený a plynulý tok jazyka.	Dokáže vybrat vhodné fráze z celé řady diskursních funkcí, které má pohotovost k dispozici, aby svými poznámkami upozornil(a) na to, že se ujme slova, a aby své vlastní příspěvky dovedně přizpůsobil(a) tomu, co říkají ostatní mluvčí.	Dokáže vypracovat věcnou, plynulou a správně strukturovanou řeč a přitom prokazuje ovládnutí slohotvorných postupů, spojovacích výrazů a kohezních prostředků.
B2+					
B2	Má dostatečný rozsah jazyka, aby byl schopen/ byla schopna vytvořit jasný popis, sdělit(a) své názory týkající se většiny obecných témat, což činí bez většího zřejmého hledání slov a pomocí některých druhů podřadných souvětí	Ovládá gramatiku v relativně vysoké míře. Nedopouští se chyb, které by mohly způsobit nedorozumění, a je si schopen/ schopna většinu svých chyb opravit.	Dokáže v docela plynulém tempu produkovat úseky jazykové promluvy, ačkoli může váhat v případech, kdy hledá strukturu a výrazové prostředky. Promluva je poznamenaná jen několika zřetelnými pauzami.	Dokáže inicializovat promluvu, vzít si slovo, kdy je to vhodné, a ukončit konverzaci, kdy potřebuje, ačkoli to nemusí vždy provést elegantním způsobem. Napomáhá vývoji diskuse, která probíhá ve známé oblasti tím, že dává najevo, že rozumí, vyzývá ostatní k diskusi atd.	Dokáže užívat omezené množství kohezních prostředků tak, že umí ze svých výpovědí vytvořit věcnou a koherentní promluvu, ačkoliv v dlouhém textu nedokáže občas postihnout myšlenkovou návaznost.

Tabulka 3 Společné referenční úrovně: kvalitativní aspekty užívání mluveného jazyka (2. část)

	Rozsah	Správnost	Plynulost	Interakce	Koherece
B1+					
B1	Zná jazyk tak, aby se domluvil(a) a aby se vyjadřoval(a) pomocí své slovní zásoby jen s určitou mírou zaváhání a opisných jazykových prostředků v rámci tematických okruhů, jako jsou rodina, koníčky a zájmy, práce, cestování a aktuální události.	Přiměřeně správně používá repertoár běžných gramatických prostředků a vzorců v rámci snadno předvídatelných situací.	Dokáže smysluplně komunikovat, ačkoliv jsou zcela zřejmé pauzy způsobené plánováním gramatiky a lexika a pokusy o vhodnější formulaci, zejména v delších úsecích zcela samostatné promluvy.	Dokáže iniciovat, udržet v chodu a ukončit jednoduchou konverzaci „z očí do očí“ v rámci známých tematických okruhů či okruhů, o které se osobně zajímá. Dokáže znovu zopakovat část toho, co někdo řekl, aby se ujistil(a), že si vzájemně rozumí.	Dokáže spojit sérii kratších jednotlivých bodů v propojený a lineární sled určitých myšlenek.
A2+					
A2	Používá základní typy vět s pamětně osvojenými frázemi, skupinami několika slov a formulacemi k tomu, aby byl schopen/byla schopna vyjádřit omezený rozsah informací v jednoduchých každodenních situacích.	Používá správně některé jednoduché struktury, ale stále se systematicky dopouští elementárních chyb.	Dokáže se dorozumívat pomocí krátkých příspěvků, ačkoliv pauzy, zadržování a přeformulování jsou zcela zřejmé.	Umí odpovídat na otázky a reagovat na jednoduché výrocky. Umí naznačit, že rozumí, ale jen zřídka je schopen/schopna porozumět natolik, aby konverzaci sám/sama udržel(a) v chodu.	Dokáže propojit skupiny slov pomocí jednoduchých spojovacích výrazů, jako jsou „a“ („and“), „ale“ („but“), „protože“ („because“).
A1	Má pouze základní repertoár slov a jednoduchých frází týkajících se jeho/jejích osobních dat a situací konkrétní povahy.	Ovládá jen v omezené míře několik základních gramatických struktur a typů vět, které jsou součástí pamětně osvojeného repertoáru.	Dokáže zvládnout velmi krátké, izolované a většinou předem naučené výpovědi mnoha paузami, které jsou nezbytné pro hledání výrazových prostředků, pro artikulaci méně známých slov a pro pokusy o vhodnější formulaci v komunikaci.	Umí klást otázky týkající se osobních dat a na podobné otázky odpovídat. Umí se jednoduchým způsobem zapojit do rozmluvy, ale komunikace je zcela závislá na opakování, parafrázování a oprávněném přeformulování.	Dokáže propojit slova nebo skupiny slov pomocí nejzákladnějších lineárních spojovacích výrazů, jako jsou „a“ („and“) a „potom“ („then“).

ANOTACE

Příjmení a jméno:	Lucie Klimentová
Katedra a fakulta:	Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta
Název diplomové práce:	Bohemistika ve světě
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Darina Hradilová, Ph.D.
Počet stran	46
Počet znaků:	84530
Počet příloh	8
Počet titulů použité literatury:	13
Klíčová slova:	bohemistika, čeština pro cizince, Společný evropský referenční rámec, referenční úrovně, certifikované zkoušky, jazyková politika, lektoráty ČJL, učitelé u krajanů, Univerzita Vídeň, Technická univerzita v Drážďanech

Charakteristika diplomové práce:

Diplomová práce se snaží přiblížit a porovnat koncepce a cíle výuky češtiny na zvolených zahraničních pracovištích na základě Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a s přihlédnutím ke sledovaným cílům evropské a české jazykové politiky.